

Biblioteca Universitatii
Regale Ferdinand I
Sibiu
J. G.

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL” BUCUREȘTI, BREZOIANU 23
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inscrisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE:

autorități și instituții 1000 lei
de onoare 500 ..
particulare 250 ..

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCUREȘTI | Str. Brezoianu 23-25
TELEFON 3.39.10

APARE SĂPTĂMÂNAL

PREȚUL 5 LEI

ANUL L • Nr. 48

SAMBATA 22 Noiembrie 1941

Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

Fișier

Cultivând mereu și risipind în pretutindeni literatura și gândirea care dizolvă toate certitudinile omenști, evreii au făcut să se creadă că arta și filosofia nouă sunt numai acelea pe care ei le propulsau. Foarte rarele glasuri ale conștiinței mediteranene, de esență greco-latină, nu isbuteau să învingă conspirația spiritului iudaic. Simțim astăzi tot mai trebuincioasă eliberarea din jugul acestui vis urit, care a fost domnia gândirii dizolvante. Lumea nouă se va clădi prin postulatele creștine și certitudinile eterne ale spiritului omenesc.

Satelii ai marilor puteri în trecutul nostru furtunos, am oscilat când către Răsăritul slav, când către forța Bizanțului ocărmit de puterea turcească. Treptele eliberării noastre au fost pline de suferința atâtor generații. Nu simțim că începem să intrăm în faza cea mare a libertății și a recunoașterii depline a marilor noastre însușiri? Istoria ne-a răsunat. Iar tinerețea și vigoarea sufletului românesc s-au verificat cu prisosință.

Un cântec de slavă al tăriei și energiei românești, contrapus unui trecut plin de pătmiri, va străbate literatura de după războiul întregirii și al definiției noastre afirmări, pe toate planurile materiale și sufletești.

În biserica Sf. Nicolae Domnesc delata Curtea de Argeș, printre atâtea străvechi picturi, există o mare compoziție, înfățișând Adormirea Maicii Domnului. De câte ori am avut prilejul s-o văd, m'am incredințat că nu este scenă din zugrăvelile noastre bisericesti mai plină de duioșie, de farmec și de uman decât

în reprezentarea trecerii către cele veșnice a Sfintei Fecioare. Iar la Curtea de Argeș avem un exemplu de autentică pictură bizantino-română, care amintește frescele primitivilor italieni sau scenele din viața Sf. Francisc datorite lui Giotto.

„Ubesc sau urăsc”... Intre aceste două alternative nu poate să fie o cale de mijloc pentru marele creator. Cunoașteți doar glăsuirea Apocalipsei: „O, dacă ai fi rece sau fierbinte! Dar fiindcă ești căldicel, nici rece, nici fierbinte, am să te vărs din gura mea”.

Adolescență; îmi aduc aminte de-o gară pierdută în câmp, străjuită de doi sau trei brazi, undeva între Târgu-Mureș și Sighișoara. O fată cu bluză albă stătea la geam și, așa, în goana mașinii, mi s'a părut că o văd zămbind. De-atunci m'am întâlnit de zeci de ori cu fata asta, în toate găurile pe toate drumurile. Sau poate mi s'a părut numai. Adolescență; îmi aduc aminte de-o gară pierdută în câmp... etc. etc..

Într-o librărie plină de praf, din provincie, m'am întâlnit cu una din primele antologii de poezie română, alcătuită de poligraful uitat, Teohar Alexi. „Parnasul român” se cheamă acea culegere de versuri, în care am dat de Eminescu alături de Tăutu și de alți „juni de viitor”. Glorie literară a zilei, putem dormi liniștiți!

În sufletul meu, unde încă mai pot crește crinii, așează-ți toate cojile pe care le lepezi; îți dau voie! Sau: de amicitia.

„Lauda somnului”

Am văzut atât de mulți oameni murind, și m'a înfiorat lipsa lor de responsabilitate în fața morții. Căci trebuie să ai o responsabilitate măcar față de sufletul tău. Nu este admis unui om, indiferent dacă moartea e legală sau nu, fortuită sau fatală, să suporte anularea lui celulară pentru un simplu capriciu al divinității.

Cine a fost nebunul, care a spus că viețile noastre sunt sortite reîntrării în lumea generică? Nici copiii nu mai pot crede în acei neverosimili paradisi.

Singuri doar nouă ne aparținem și această proprie posesiune ne insingurează atât de mult, că nu mai poate fi vorba decât de o supremă și triumfală intrare într-un mediu absolut personal. Moartea unui om nu se adaugă altora, nu ajută la popularea sau multiplicarea duhurilor. Ci înseamnă o reînchidere în spațiul de convulsii dela început. Ori este prea dureroasă această resemnare în irealitatea de sus, ca să aibă cineva curajul s'o primească lucid.

Duhurile noastre n'au valoare și nu-și capătă simbolul decât în corpuri. Nu ne elberăm de suflete, oricât de păcătoase și măcinate de muștrări ar fi, ci și mai mult ni le întunecăm.

Nimeni până acum nu ne-a putut verifica dacă acolo e Lumină sau Seninătate.

Am trăit odată halucinația unui spirit neodhmit și pentru prima dată am avut certitudinea spaimelor mele de după moarte.

Oare sfinții n'au avut reumușcări pentru moartea lor materială? În agonia lor, cu neputință să nu-și fi blestemat destinul și să nu fi implorat puțin hohotul divinității, care dispune!

Aș vrea totuși să mor, crezând că eu însu-mi am avut

CELINE EMILIAN Dans

EMILIA SĂRĂȚEANU (Sala „Universul”) Portret

Scrisoare deschisă d-lui Șerban Cioculescu

de CONSTANTIN CALOȚĂ

Stimate Domnule Cioculescu,

Vă adresez această scrisoare, cu ferma credință, că n'o veți aprecia, nici ca inoportună și nici ca lipsită de orice eleganță. De altfel, vă rog să fiți incredințat, că autorul ei nu vrea să tulbure, cu nimic, limpezimea amintirilor ce ne leagă și nici nu vrea să desgroape fapte, care să sdroncească prestigiul dvs. critic. Spiritele noastre s'au întâlnit, de mai multe ori, în aceeași atmosferă de înțelegere reciprocă, deși structurile ne erau diferite. Știți foarte bine, că n'am nici gustul pamfletului cu orice preț, care v'ar putea face să vă îndoiți de sinceritatea celor ce vă scriu. Vă rog, deci, să luați cuvintele mele drept nedumeriri și — dacă veți găsi de cuviință — să-mi faceți placerea unui răspuns. Fiecare din noi poate greși, și mai ales știind, și unu și altul, că ideile își au originaia lor forță de expresiune, greu de înfrânat, când intră în joc temperamente și structuri de cultură fatal diferite.

Vă aduceți aminte, că, acum un an, am ținut o conferință la societatea „Prietenii istoriei literare”. Conferința voia să pună problema posibilității critice ca disciplină autonomă și să indice o soluție, pe baza faptului coexistenței în artist a tuturor valorilor, cu mult și infructuos talent analitic diferite de Kant și de neokantienii ortodocși. Concluziile la care ajungeam atunci au avut norocul de a fi discutate pe larg — aproape într-o nouă conferință — de dvs. Zic: „am avut norocul” — într-un cântec, cunoscut fiind laconismul inexplicabil al criticilor asupra naturii artei lor, am putut să aud un cuvânt autorizat și să fiu martor la un act de sinceritate publică până atunci destul de pudic reținut. Concluziile mele asupra panimpressionismului critice, deci, asupra neputinței de constituire a critice ca disciplină autonomă, strict estetică axată, — dvs. le negați îndreptățirea, fixând, după luxuase incursiuni teoretice, increderea absolută în

seze obiectivitatea, fiindu-i interzise proiectările narcisiste sau cristalizările, de tipul celei erotice, după formularea lui Stendhal. El este, în măsură în care se arată apt de receptivitate cât mai variată, interpretând cu egală înțelegere, scriitorii deosebiți de propria lui structură. Credutul său e în funcție de înțelegere; simțirea consonantă, așa numita Einfühlung duce... la simpatii de tip subiectiv; neexclusiv, criticul e dator să releve considerativ și ceea ce nu se potrivește cu propria lui structură, cu gusturile și inclinările lui intime. A fi laic pentru un critic înseamnă întâi a nu-și face o religie din subiectivitatea sa”. Tot în același articol, vă fixați poziția în „apărarea autonomiei fenomenului estetic”.

Citind și reflectând asupra acestor afirmații precise și neînțelegătoare de aluziile personale pe care le faceți ca aplicație, îmi vin în minte, d-le Cioculescu, tocmal nedumeririle de care vă vorbeam, la începutul acestei scrisori. Mă întreb pe rând: 1. Cum se împacă „spiritul de finețe”, ca structură și instrument al criticului, cu „profesarea obiectivității”, independentă de „proiectările narcisiste”? Dacă metoda criticului este „înțelegerea” (cu această sunteți adeptul, chiar al doctrinei de care vă temeți) prin „spiritul de finețe”, — atunci această „înțelegere” nu se poate face decât strict narcisist. Fiecare va înțelege: conform felului său de a privi; conform: spiritului său mai mult sau mai puțin „fin”. Și cred că-mi veți concede, d-le Cioculescu, afirmația consecventă, că acest spirit, oricât de fin, nu este exclusiv intelectual și pur, ci o imixtiune involuntară senzorial-emoțională de cel mai autentic specific uman. Și orice imixtiune de acest fel implică fatalitatea narcisismelor și cristalizărilor. Unde-i posibilă atunci „profesarea obiectivității”? E de dorit și chiar am avea dreptul să cerem unui critic „datoria de a releva considerativ și ceea ce nu se potrivește cu propria sa structură”. Dar,

ceea ce numeați „esprit de finețe”, ca apanaaj al mentorului critic. Concluziile la care ajungeam eu aveam o fundamentare teoretică, filosofică; ale dvs. — o intuiție faptică, introspectivă. Ale mele au rămas aceleași; ale dvs. vom vedea ce întorsătură au luat sau pot lua. Acestei mărturisiri făcute atunci, li conexez o altă mărturisire, pe care ați făcut-o, după puțin timp. Nu mult după manifestarea reciprocă dela „Prietenii istoriei literare”, m'am hotărât a lua contact cu dvs. După cum știți, intenționam publicarea a două studii: unul despre Argezi; altul despre Rebreanu. V'am găsit în cancelaria „Seminariului Pedagogic”. Citeați, foarte atent, studiul proaspăt apărut al d-lui Pompliu Constantinescu despre Tudor Anghel, marcând, cu asiduitate, pe margini și în text „confuziile” filosofice și critice ale autorului. Fiind eu însumi versat în terminologia filosofică, am discutat îndelung acele interminabile „confuzii” și „erezii”, răstăpate maestos pe pagini întregi. Erați extrem de indignat și de decepționat, spunându-mi că veți scrie o recenzie „care, de altfel, a și apărut în „Currentul Literar”.

Criticul laic e ținut să profe-

CARTE DE ÎNCEPUT

de EUGENIU V. HARALAMBIE

Biruința electorală a ideii național-socialiste în Germania a provocat repercursiuni serioase în toate domeniile de viață și gândire ale poporului celui de al treilea Reich. Repercursiuni care s'au dovedit hotărâtoare în evoluția ce avea, firesc, să urmeze datei instaurării noului regim de guvernământ, știut fiind, că ideea național-socialistă circumscrie deopotrivă în noțiunea ei pe lângă normele de conduită ale individului și colectivului în viața cea de toate zilele în cadrul privat și al Statului și manifestările de ordin spiritual.

Era de așteptat ca și Literatură să li se deschidă drum nou. Ceea ce s'a și întâmplat.

Intr'adevăr, dela litera fixă și rigidă a științei Dreptului — totalmente revoluționat pentru a putea fi pus în acord cu concepția statal-rasială a Național Socialismului — și până la bijuteria fină a versului noua ideie se simte prezentă.

A fost o vreme — imediat după biruință — când s'au strâns în piețe cărțile jidovești și li s'au dat foc. Și'n vremea aceea umanitaristă au protestat inspăimântați și jidoniți — dar ceea ce făceau nemții atunci era ceva, intr'adevăr, revoluționar dar și firesc. Ei se lepădau de-o literatură altoită artificial (și de aceea fără posibilitate de durată) pe poporul german și-și deschideau drum nou pentru literile autentice ariene.

Spectacolul de-o frumusețe rară prin înaltu-i simbol — odată văzut — este imposibil de uitat. (Iată, de ce, arderea de mai târziu prin diverse piețe ale maculaturii jidovești din Sărindar, din acea vreme, nu mi s'a mai părut de aceeași tărie ca a faptului petrecut cu pușini ani înainte în Germania).

Și pentru că un Ștefan Zweig ori Emil Ludwig n'au mai avut posibilitatea circulației anterioară acestei dăpă-umanitaristă, au declarat decadența literaturii germane și mulți au și crezut în asta.

Se nșelau, însă, amar. Se nșelau fiindcă literatura germană își deschidea încet dar masiv drum nou — așa cum mai târziu mașina de răboiu germană avea să desfășoare nou poporului german. De altfel scriitorii n'au devenit atunci scriitori.

Nu s'a întâmplat eroarea, ca, pe loc, luptătorii — minunate exemplare în activitatea lor specifică — să „devină” scriitori și să fie decretați oficial astfel.

Nu! — ei erau încă de ani de zile prezenți în scrișul german dar erau înăbușiți de cutura judaică.

Un Rudolf G. Binding era de mult cunoscut la data asta ca și Hans Carossa — autorul celei de neuitat cărți: „Sfârșitul doctorului Buerger”, ori Paul Ernst, care deși moare în ajunul înscăunării național-socialiste a însemnat pentru literatura germană un punct luminos.

Dar dacă ei au început să se bucure de puterea circulației

în propria lor țară — dacă vorbelor lor a început să li descifreze simbolul profesiei — ei aveau să îndure, în ceea ce privește strădăntărea, soarta guvernului lui Adolf Hitler. La început, batjocura-zeflemeaua — apoi, ignorarea ca după asta să isbucnească ura contra lor. Ura organizată de judaismul mondial.

Timpul critic, însă a trecut. Lumea s'a trezit la realitate. Lumea de pretutindeni.

A luat cunoștință de extraordinara idee național-socialistă și din acuzatori de ieri astăzi foarte mulți îi sunt amici.

(Urmare în pag. 5)

Literatură provincială

Arta adevărată se presimte de la cele dintâi rânduri. Poți să scrii șiruri de cărți, să știi să povestești, așa cum se povestește în majoritatea volumelor apărute, dar să nu faci altceva decât literatură. Căci dela literatură și până la arta cea mare, culmea este covârșitoare.

Din nenumăratele lucrări care în fiecare lună se tipăresc în Italia, rareori surprindem cărți unde să vorbească arta cu libertățile ei vii, pe care literatorul obișnuit nu și le poate însuși.

Am alături câteva din romanele și colecțiile de nuvele, în afară, bineînțeles, de rețipăririle clasice sau a celor care încep să treacă în rândul autorilor consacrați. Dintre aceștia, tot mai stăruitor mă îmbie ultimul roman al lui Marino Moretti: Văduva Fioravanti, apărut la Mondadori, luna trecută.

Ca și adincoară, ispită trebuie să aibă o deplină justificare. Când citeam astfel romanul „Cei curați la inimă”, mă apropiam definitiv de acest scriitor al vieții provinciale, cum puțin are Italia literară de astăzi.

Marino Moretti are lumea, are universul său propriu, prin urmare din scrișul său isbucnește în toată voia și o artă proprie, pe care o simți dela prima întâlnire cu o carte a sa.

Începând cu poezia, ca și alți confrăți din țara sa, a trecut curând la proză.

Subiectele și le-a cules aproape totdeauna din mediul provincial. Provincia lui Moretti „il natio loco”, — este tristă, asemenea condiției întregii vieți omenesti, când ai isbutit să-i descoperi ascunzătorul. Dar acolo, în provincie, tot se mai întâlnesc suflete curate, nemăgălite de caricatura civilizăției. În ritmul zilelor banale, plate, cenușii, dintr-un târgușor sau chiar dintr-un sat, iată că se desprinde o dramă puțin obișnuit.

Deoparte, lumea celor buni, înfățișată de unul din eroii romanului (câteodată și o pereche), de cealaltă parte conspirația celor violenți, vulgari, dușmănoși.

Dar pentru că am pornit să vorbim de literatura lui Moretti (la scris până acum 20 volume), deosebim și un alt caracter de seamă al eroului său. Culoarea cenușie, apăsătoare, prin care zărești mișcându-se protagoniștii din aceste volume, imprimată și sufletelor o nuanță asemănătoare.

De aceea, liniile sufletesti ale eroului nu sunt prea accentuate. Acești eroi sunt, așa cum însuși autorul a definit-o pe una din femeile romanelor sale, „nici frumoși, nici urâți”.

Dar câtă bogăție de limbaj se găsește în ultimul roman, cu viață tot provincială, în Văduva Fioravanti! Uneori socotești că ai auzit vorbindu-ți în dialect pe cutare măcelar, pe cutare mahalagăleacă, pentru că apoi să-ți dai seama că autorul a creat un limbaj potrivit fiecărei persoane, fiecărui strat social din care a ieșit aceasta.

Arta stăpânește astfel pe toate căile, cu atât mai mult pe aceea ale stilului fluid, limpede și plin de viață.

C. MEDREA Broasca festoasă

C. N. NEGOTĂ

(Urmare în pag. 3-a)

Cronica dramatică

TEATRUL NAȚIONAL:
PATIMA ROȘIE — piesă în 3 acte de Mihail Sorbul

În cadrul avant-premierei piesei „Patima Roșie” — ciudaț sună calitatea de premieră atribuită unei piese care s'a prezentat de atâtea ori pe scena Teatrului Național — domnul Mihail Sorbul se plânge, dacă putem spune așa, de succesul dobândit de această dramă, succes care a făcut ca toate celelalte piese ale sale să fie socotite bune, dar mai puțin bune ca „Patima Roșie”.

Dintru început trebuie să spunem că publicul se înțeală dacă îl trece pe domnul Mihail Sorbul în rândul autorilor unei singure opere mari.

Bine înțeles există și la noi, ca în toate țările de altfel, asemenea autori. Mai ales romanul are un astfel de strălucit reprezentant.

Nu putem spune însă lucrul acesta despre domnul Mihail Sorbul. Dănsul nu este omul care, la o anumită vârstă, să-și fi scris opera de căpetenie, mai târziu neisbândind decât să trăiască în urma succesului dobândit de câteva personaje create într-un moment de mare inspirație.

MARIETA ANCA

Doamna Mihail Sorbul este, mai ales, un excelent meșteșugar, un autor care cunoaște prea bine tehnica necesară construcției unei drame, așa că piesa „Patima Roșie” apare, cel puțin după părerea noastră, ca un moment foarte interesant, în evoluția firească a dramaturgului, iar nu ca o culme la care autorul n'a mai putut pe urmă să ajungă.

Mai mult chiar, socotim că i s'ar fi făcut un mai mare serviciu domnului Mihail Sorbul dacă i s'ar fi prezentat de astăzi o dramă mai puțin cunoscută dar la fel de bună, decât nu chiar superioară „Patimei Roșii”.

Ne gândim, de-o pildă, la „Dezertorul” și mai ales la cea excelentă piesă „Prăpastia”, pe care mai târziu domnul Sorbul a transformat-o în roman sub titlul de „Mângăerile Panterei”.

Așa însă, cetățenii văzând pe așe numele domnului Sorbul în părțile alături de acela al Patimei Roșii, pot ușor ajunge la concluzia care îi face atâtea săgeți rău dramaturgului.

Am fost curioși să vedem dacă piesa domnului Sorbul prezentată din nou pe scena Teatrului Național, își păstrează toată intensitatea dramatică remarcată de cei cari-au văzut piesa acum mai bine de douăzeci de ani.

Ne-am temut chiar să nu se înregistreze un nou insucces de natură aceluia dobândit în actuala stagiune de adaptarea scenică a „Doamnei Bovarry” sau de cu totul neexplicabila prezentare a comediei lui Labiche: „Pălăria florentină”.

Cu toată bucuria trebuie să recunoaștem că ne-am înșelat. Piesa a dobândit un frumos succes, fiind urmărită de spectatori cu același interes cu care a fost privită și de spectatori de acum un sfert de veac.

Sunt, bine înțeles, în drama domnului Sorbul, unele scene cari, din pricina trecerii vremii par oarecum neverosimile.

Autorul dă, de-o pildă, prea mare importanță faptului că Tofana este studentă silvitoare — față cultă, deh! — acesta fiind chiar unul din motivele cari-l îndepărtează pe Rudi de ea.

Acum când pe săliile faculții îl întâlnim mai multe fuste de căt pantaloni, tirada lui Sbilț, care ar fi de părere ca porțile universității să fie închise pentru fete, apare oarecum deplasată.

Domnul Sorbul n'a urmărit, în piesa sa, să prindă o generație, să caracterizeze o anumită epocă.

Pe autor l-au interesat mai ales cele cinci personaje ale dramei sale: Tofana (mai ales Tofana), Sbilț, Rudi, Crina și Castris.

Pe aceeași Tofană de acum 25 de ani o putem întâlni și în viața de azi, bine înțeles ceva mai puțin pătrunsă de importanța licenței în literă pe care o va dobândi în curând.

Și tot așa, pot fi întâlniți și astăzi un Sbilț, un Castris, un Rudi, o Crina.

Iată pentru ce piesa s'a bucurat la reluare, de același succes de acum 25 de ani.

Personajele domnului Sorbul continuă să trăiască pe scenă făcându-l pe spectator să participe la mișcările și marile lor tragedii.

Trecând la distribuția piesei, vom remarca mai întâiu diversitatea comentariilor din foyerul teatrului, în legătură cu jocul interpretelor.

Lucrul are o explicație foarte logică: Personajele dramei domnului Sorbul nu sunt realizate pe o singură linie. În „Patima Roșie” nu întâlnim oameni definitivi buni și oameni iremediabil răi. Mai întâiu de toate, întâlnim în această piesă oameni, oameni pur și simpli, încărcati cu toate calitățile și defectele omenești.

Pentru spectatorii comizi, aceste acrobatii scenice ale autorului, aceste treceri rapide dela o stare sufletească a eroilor la alta par oarecum nefirești. Spectatorul preferă să știe dela început: Cutare personaje este simpatic, cutare este antipatic.

Astfel de spectatori vor putea cu greu să participe la jocul unor interpreți inteligenți ai „Patimei roșii”. Ei și-au făcut, dela lectura piesei, o părere definitivă despre eroii domnului Sorbul. Unii dintre ei au impresia că Tofana este o femeie rea și vulgară. Aceștia vor părăsi teatrul, conștienți că doamna Marieta Anca a prezentat o Tofana prea intelectualizată. Alții, trecând cu vederea rudenția ei cu Haralambie Sbilț și lăsându-se păcăliți de licența Tofanei, o vor socoti doar intelectuală. Aceștia îi vor reproșa doamnei Anca vulgarizarea personajului pe care l'a interpretat.

După părerea noastră, Tofana, în frântura de viață prezentată de autor, nu este nici studentă, nici nepoata hingherului Haralambie Sbilț. Este mai ales, femeia care iubeste (ea are impresia că îl iubeste pe Rudi pentru că îl poate domina — iarăși povestea studentei superioare — și, în fond, pasiunea ei, împreună cu gelozia, au fost iscate de panglicuțele atârinate la mandolina oarecum bărbierescă a unui Rudi de acum douăzeci și cinci de ani) și care înțelege să-și apere până la urmă această mare dragoste a ei.

Pe această femeie pasionată a isbutit s'a creze în condiții excelente, doamna Marieta Anca.

Se prea poate ca maniera sa de interpretare să-i fi obosit pe unii dintre spectatori. Aceștia trebuie să-și fie recunoscători interpretelor care le-a dat ocazia să-și gândească puțin.

Insemnăm aici cu toată bucuria a doua mare isbândă a domnului Bălățeanu din această stagiune: După Rudolf din „Doamna Bovarry”, Sbilț din „Patima Roșie”.

Un Sbilț, astfel cum suntem conștienți că domnul Bălățeanu l-a văzut. Un Sbilț care apărea, pe semne doar în visele bune de până acum ale domnului Sorbul. Din același rol interpretat până acum de Mihailescu, de Brezeanu sau de Calboreanu, domnul Bălățeanu a isbutit să scoată efecte nebănuite, prezentând un Sbilț, om, iar nu brută sau doar ratat, cum și l-au închipuit unii. Isbucirea de durere din actul II l-a făcut simpatic în ochii spectatorilor, iar durerea resemnată care putea fi bănuită în interpretarea din actul III a domnului Bălățeanu a făcut ca scena oferirii revolverului să pară cât se poate de verosimilă.

Domnul Aurel Munteanu, interpretul lui Rudi, influențat de o replică a acestuia din actul III, (atunci când declară că e o victimă în mâinile femeilor) ne-a prezentat un Rudi oarecum bleag, lipsit de atributele cercierătorului despre cari se face atâtea caz în cursul piesei. Un personaj pe care l'aruncăm în ridicare pe planul I, a fost trecut în umbră de acest nou interpret.

În schimb domnul Emil Botta, cu mijloace destul de simple, a adus pe primul plan al atenției spectatorilor, rolul aproape alb al lui Castris — cunoscut oameni cari-au citit piesa și cari nu-și mai aduceau aminte de existența acestui personaj.

Mai ales în actul II, domnul Botta a isbutit să-l prezinte pe Castris, astfel cum cred că nici autorul n'a sperat vreodată să-l vadă.

În rolul Crinei, a apărut o foarte talentată debutantă: dom-

EMIL BOTTA

Director de scenă a fost domnul Bumbestii. Așa scrie pe afiș. Domnul Bumbestii a crezut, pe semne că acțiunea piesei se petrece în Olanda, țara în care nu se fură nimic. Așa doar se explică prezența cuerului cu paltoanele Tofanei și ale lui Castris, instalați într-o săliță în care poate circula oricine, după pofta inimii.

TRAIAN LALESCU

CINEMA TRIANON: „OPERETA FARA NUME”

Deși „reclama e sufletul comerțului”, nu mă dumiresc de ce s'a făcut atâtea vâlvă și s'au putut institui premii pentru găsirea titlului cel mai nimerit, unui film atât de slab ca această operetă fără nume.

Subiectul, de-o nativitate agasantă, are o serie de scenarii a căror explicație ar putea fi dorul de a ieși din comun. Însă această originalitate „masivă”, nu prinde.

Citez la întâmplare unul din fragmentele „tari” ale filmului. „Ei” și „Ea”, petrec la o serbare câmpenească.

Din motivele cari vor fi văzute de cei cari au lăudabila intenție de a găsi un titlu filmului, tinerii îndrăgostiți se refugiază în eternul parc, oprindu-se, conform tradiției, pe marginea lacului, la a cărui vedere, „Ea” este tentat să se scalde, sub izvoarele lui. Argumentele aduse de „Ea” din punctul de vedere al lipsei costumelor de baie nefind de actualitate, îl vedem pe eroul nostru bucurându-se de binefacerea unei partide de innot.

Tentată de temperatura apei, pe care o încearcă dealfel cu degetele dela piciorul stâng, ingenua își lasă și ea vestimintele.

Dela lința dreaptă de viață, pe care o bat zilnic oamenii, se depărtează un ins, dezertând din rânduiala socială. Această dezertare poate să îmbrace diferite forme și mai cu seamă două: prostia și moartea.

Noi privim și ne manifestăm deosebită față de aceste două marduri de dezertare. Pentru prima luăm o atitudine de ras, de batjocură, pe când pe a doua o privim cu milă, durere, sau chiar lacrimi.

Vasăzică aceste două dezertări dela rânduiala socială ne produc două sentimente diametral opuse, chiar antipodice: comicul (prostia) și tragicul (moartea).

Moartea, prin însăși conținutul notelor ei, este un moment serios în societate. Ca și „jurul” ei sunt finalizarea unei existențe; rezultatul unei lupte peșnice și negale, între om și natura totdeauna dușmană.

Teatrul, în tendința de sintetizare și idealizare a vieții, a găsit mijlocul, destul de comod, de a realiza senzații tari, aducând moartea, ca act fizic, în scenă.

Cea mai mare parte din tragedii, drame romantice și tragicomedii teatrului modern, se sfârșesc cel puțin cu o moarte (fără să mai vorbim de „Hamlet”). Actorul, sau actori destinați să moară, trebuie să ne pregătescă treptat, pentru acest desnodământ, adică să-și compună rolul de tragedie, căutând diferite efecte, pentru a putea face la urmă pe spectatori să spună transportați și impresionati: „Val, ce frumos și nobil a murit X!”

Cei cari au asistat la ultimele clipe ale unei rude, prieten, sau cunoscut, știu cât de puțin este-

Moartea în scenă

tic este acest „spectacol”.

Agonia oricărei vieți și nu poate decât să-și producă milă și compătimire. Figura unui muribund emană ultimele eforturi și agățări disperate de viață.

Strămbături, schime, svăcniri, ochi holbați, guri cari nu mai pot articula „desigur că nu-ți vor produce niciodată o emoție estetică.”

Nu s'a văzut nici un muribund agățându-se cu mâinile de tabla patului și debitând „patru pagini mari” de text lirico-eroico-tragicopatetic-etc... plin de tirade și figuri de stil efitime, cari „te mișcă până la lacrimi”.

Sunt, într'adevăr, unii muribunzi lucizi, dar nici aceștia nu fac oratoric, ci își iau rămas bun dela cei cari-i asistă, sau se împacă cu cei supărați.

„Desigur că și „oamenii mari” mor la fel. Înainte de a fi „oameni mari”, sunt oameni; fac parte din roțile de angrenaj ale societății, niște roți care împing și perfecționează, totuși plămădite din aceleași aluat ca și celelalte.

Ei bine, în ultimele clipe, pe scenă, ale acestor „oameni superiori”, asistăm la niște pseudo-

lecții de morală, patriotism, umanism, emanate, de cele mai multe ori, sub formă de tirade în versuri, spuse cu gura strămbă și întovărășite de sudănituri și sărituri, sub pretext că „așa mor eroii”. Lumea aplaudă și e emoționată, autorul e declarat genial și actorul talentat.

Nu numai că asemenea scenă nu servește artei, ci poate chiar să contribuie la căderea unei piese bune.

Merg astfel de spectacole pentru „masse”, să vadă cât sânge rece are cutare vovod, în ultimele clipe, sau cum pedepsește tatăl pe un ticălos care i-a dezonorat fata și familia, etc. dar pentru alcătuirea unui spectacol de artă, nu.

Deci suntem neapărat obligați să aducem moartea ca parte activă în scenă?

Cum jocul Mariei Jakobi ne este de mult cunoscut, n'am avut nici o decepție în ceea ce o privește.

Voiu fi însă ceva mai prudentă de acum încolo și nu mă voiu mai deuce la filme cărora nu le poate fi găsit un nume nici de obșnuiții nași.

ADRIANA NICOARA

FOX MOVIE TONE

V. MAXIMILIAN

după succesul „Papa se Instruește” joacă o piesă originală: „Păcatul lui Năică” de Const. Colonaș.

MIA APOSTOLESCU

după ce și-a dat de câteva ori demisia în ultima săptămână, s'a decis totuși să joace în noul spectacol al d-ilor Maican și Puiu Maximilian.

FIFI HARAND

„trece la revistă”. După frumosul succes din „Un băiat iubea o fată”, prezența sa într-un spectacol muzical este bine venită.

PATRAȘCU ION SĂRBUL

CU PRILEJUL UNEI INTERPRETARI LA „FILARMONICA”. — Este rară, în primele desfășurări ale unei cariere de concertist, prezența credincioasă, dealungul tuturor manifestărilor ce o compun, aflarea semnelor unor orientări estetice, unor principii artistice, unor directive de conduită muzicală, am spune, atât de accentuate și de hotărâtoare ca acestea mărituriste până astăzi, de pianista Silvia Șerbescu, în decursul concertelor d-sale.

Din acest punct de vedere, poate că nici nu s'ar putea vorbi de progres în arta d-sale. Ar fi, într'un fel, o diminuare a activității d-sale din trecut, care, ne amintim foarte precis, a avut, încă dela începuturile ei, pecetea a celorlalte mari calități, virtuți artistice, mai curând, pe care le pune în evidență și astăzi.

Totuși, Silvia Șerbescu și-a păstrat, în afara bineînțeleșului a problemelor de pură măiestrie instrumentală, a căror aprofundare și rezolvare tot mai extinse înseamnă și evoluție, posibilități de înaintare pe calea realizărilor interpretative prin însuși modul în care a înțeles să-și formeze repertoriul.

Asistăm, nu arareori, la apariții concertistice de debut, în care Bach, Mozart, Beethoven, Schumann, Brahms, sunt atacați pieptis, cu degetele încă tresărind de muncile școlare ale claviaturii, cu glasul maestrului încă prezent în mintea abia trezită la căutarea unui drum propriu, în timp ce pe o temelie încă fragilă, temerarul tânăr încearcă să zidească neașteptate palate.

Asistăm la alte forme ale grăbirei tineretii uneori nu numai tinereții, a concertistului, astfel numit pentru că dă concerte, iar nu totdeauna pentru că le dă cum se cuvine, care sunt însă însemnate în cariera eminentei pianiste române, în același timp, punctul de plecare către cucerirea culmilor literaturii pianului, pentru care este, cu adevărat, pregătită.

Cu timpul, unul din cei care își asumă riscurile unor astfel de proceduri, își dau seamă de ero-

rile lor, dar de cele mai multe ori, e prea târziu.

Silvia Șerbescu a fost, prin admirabila seriozitate a judecății ei artistice, întotdeauna departe de primejdiile de felul celor trecute în revistă. Această concertistă, care încă dela primele ei afirmări s'a situat pe primul plan al artei românești a pianului, a înțeles totuși să scruteze îndelung fiecare compoziție însemnată către care s'a îndreptat și să-și clădească bazele de statornicie ale talentului său cu o luare aminte, un spirit critic, o onestitate artistică, excepționale. A pus la încercare marile mijloace ale tehnicii de forță, de bravură, de strălucire, cu concertele de Liszt. De mare expansiune dinamică și patetic accent dramatic, cu concertul de Rachmaninov. De invocare a învăliurilor vii și calde de ritmuri și culori, a reînnoitei virtuozității a pianului modern, cu „Noptile în grădina Spaniei” a lui Manuel de Falla, a iscodirilor complicate și îndrăznețe ale muzicii dornice de noi cuceriri în lumea polifonică, cu concertul lui Prokofiev.

A s'a aprofundat întotdeauna. Și-a oțelit, și-a amplificat, și-a pus la încercare stăpânirea pianului. Așa de a-1 face cât mai desăvârșit mijlocitor.

Și acum a privit în față, cu conștiința deplină a tot ceea ce poate cuprinde această hotărâre, un concert de Beethoven.

Primul pe care îl interpretează. Primul care a putut răsfăraț tot ceea ce această artistă a clădit până astăzi, a desvoltat, a limpezit, în urmărirea unor țeluri muzicale care califică dela sine valoarea și talentul.

Concertul în mibemol, pe care l-a interpretat la „Filarmonica”, sub bagheta maestrului Georgeșcu, fixează de aceea un moment însemnat în cariera eminentei pianiste române, în același timp, punctul de plecare către cucerirea culmilor literaturii pianului, pentru care este, cu adevărat, pregătită.

ROMEO ALEXANDRESCU

PREISTORICE

INVENTATORUL BAȚULUI DE CHIBRIT

Inventatorul: Da-căși și ce trebuie să-1 pun în vârf ca să se aprindă, așa fi un om fericit!

Giovanni Papini

O vizită la Lenin

M'am sbatut aproape o luna, dar in sfarsit am isbutit. Venisem in Rusia numai pentru a cunoaste pe acest om si nu voiam sa plec inainte de a-l fi auzit vorbind. Cred ca este in felul lui, unul dintre cei trei sau patru contemporani, care merita sa fie ascultati. Ca sa ajung pana la el, m'a costat aproape douazeci de mii de dolari — cadouri la nevestele comisariilor, bacsisuri soldatilor rosi, daruri pentru orfelinute — dar nu-mi pare rau de ei.

Se spunea ca Vladimir Ilich e bodnav, obosit si ca nu poate primi pe nimeni, afara de intimiti. Nu mai sta la Moscova, ci intr'un sat apropiat, intr'o veche vila boiereasca, cu obisnuitul perisil de coloane albe la intrare. Vineri seara, ultimele dificultati fură inlaturate si telefonul ma inastinta ca eram asteptat pentru Dumineca. Ii spusesei lui Lenin ca banii mei ar putea ajuta la inceputurile greoaie ale NEP-ei si consimtisese sa ma vadă.

M'a primit soția, o femeie grasă si tăcută, care se uită la mine cum se uită infirmierele la un bolnav nou, internat in spital. Pe Lenin l-am gasit intr'o mica veranda, asezat la o masa mare, plină de coale de desemn. Mi-a făcut impresia unui condamnat, căruia i se îngăduie să se amuze cu nimicuri in ultimele ceasuri ale vieții.

Cunoscuta figura mongolica pareă de caș vechiu și uscat: uscat și totuși moale. Teasta, printre buzele murdare, lăsa să se vadă șirul stâng de dinți. Craniul mare și chel dădea impresia unei cutii barbare, scoasă din osul frontal al vreeunii fosile monstruoase. Doi ochi vicleni și iscoditori de vulpe se ascundeau sub pleoapele însângerate. Măinile se jucau cu un creion de argint: vedeai că fuseseră groase și puternice, mâini de țaran, dar acum, descărnate, prevesteau moartea. N'am să pot uita niciodată urechile de fildeș, alterat, întinse în afară, ca pentru a primde ultimele sunete ale lumii, înainte de marea tăcere.

In primele minute, convorbirea fu destul de penibilă. Lenin căuta să mă cântărească, însă cu un aer distrat, ca și cum și-ar fi îndeplinit o datorie, care nu-i mai dădea a-tăta ghes. Înaintea acelei măști de pergament obosite, nu mai găseam curajul de a pune întrebările, pentru care venisem. Îngânat, la întâmplare, un compliment pentru marea operă realizată de el în Rusia. Fața-i vestejită se umplu, atunci de cute spectrale, care voiau să fie surăs sarcastice.

„Dar era gata totul, exclamă Lenin, cu vervă neașteptată și aproape crudă,—era gata totul, înainte de a veni noi! Străinii și imbecilii cred că s'a creat ceva nou aici. Greșală de burghezii orbi. Bolshevicii nu au făcut decât să adopte, dezvoltându-l, regimul instaurat de țari, singurul care se potrivește poporului rus. Nu se pot conduce o sută de milioane de brute, fără ciomag, spioni, poliție secretă, teroare, spânzurațoare, tribunale militare, ocnă și torturi. Am schimbat doar clasa, care-și baza egemonia pe acest sistem. Erau șazeci de mii de nobili și poate patruzeci de mii mari burocrati — în total o sută de mii de persoane. Astăzi sunt, aproximativ, două milioane de proletari și de comuniști. Este un progres, un mare progres, fiindcă privilegiatii sunt de zece ori mai numeroși, dar nouăzeci și opt la sută din populație nu a câștigat, în schimb, cine știe ce. Fiți siguri că nu a câștigat nimic, și e tocmai ce trebuie, ceea ce doresc și de altfel, ceea ce e absolut inevitabil!”

„Și Lenin începu să rădă în surdina, ca negustorul care, după ce a tras pe sfoară pe cineva, se uită satisfăcut după mușterul păcălit: — „Dar atunci morții. Marx și progresul și celelalte?” Lenin mă privi cu un aer de mare uimire. — „Fiindcă sunteți străin și om de vază, reîncepu, dumneavoastră vă putem spune totul. Nimeni nu vă va crede. Dar amintiri-vă că Marx însuși ne-a arătat valoarea pur instrumentală și fictivă a teoriilor. In starea, în care se găseau Rusia și Europa, a trebuit să mă servesc de ideologia comunistă, pentru a ajunge la adevărul meu scop. In alte țări și în alte timpuri, m'aș fi servit de alta. Marx nu era decât un evreu burghez, cățărât pe statistici englezești și, în taină, admirator al indus-

trialismului. Ii lipsea simțul barbariei și de aceea era abia o treime de om. Un creier îndopat de bere și de hegelianism, pe care prietenul Engels Ii injecta cu câte o idee genială. Revoluția rusă e o desmințire perfectă a profetiilor lui Marx. Comunismul a învins tocmai acolo, unde nu era aproape deloc burghez.

„Oamenii, domnule Gog, sunt sălbatici fricoși, care trebuie să fie conduși de un sălbatic fără scrupule, cum sunt eu. Restul, — flecăreală, literatură, filosofie și alte nerozii de soial ăsta. Și cum sălbăticiile seamănă cu delicvenții ideali suprem al oricărui guvern trebuie să fie acela de a-și transforma țara într'un fel de temniță. Vechia catorgă țaristă este ultima expresie a înțelepciunii politice. Dacă te gândești bine, viața de penitenciar este cea mai potrivită pentru mijlocia oamenilor. Ne mai fiind liberi, sunt, totdeauna, scutiți de riscurile și necazurile responsabilității și în condiții de a nu mai putea face rău. Indată ce un om intră în carceră, trebuie neapărat să ducă o viață de inocent. Pe deasupra, nu mai are nici gânduri, nici preocupări, fiindcă e cine să gândească și să comande pentru el: lucrează cu trupul, dar spiritul se odihnește. Și știe că în fiecare zi o să aibă de mâncare și unde să doarmă, chiar dacă nu muncește, chiar dacă e bolnav, fără să se sbată ca ceilalți, liberi, pentru a-și procura o pâine în fiecare dimineață și un ouluc în fiecare seară. Visul meu e să transform Rusia într'un imens penitenciar, — și să nu vă închipuiți că o spun din egoism, fiindcă într'un astfel de sistem cei mai robi și mai sacrificiați sunt tocmai șefii ocnii și temnicerii.

Lenin tăcu brusc și începu să privească atent un desen, pe care-l avea dinainte. Reprezenta, îmi pare, un palat înalt ca un turn cu nenumerate ferestre rotunde. Îndrăsnii să pun una din întrebările mele: „Dar țărani?”

„Urăsc țărani, răspunse Vladimir Ilich, cu o strămbătură de desgușt, urăsc mușik-ul idealizat de Turghenieff, un ramolit occidental și de Tolstoi, un faun iscodit și convertit. Țărani reprezentă tot ceea ce eu detest: trecut, credință, erezii și manii religioase, lucrul manual. Ii tolerez și mă port frumos cu el, dar îi urăsc. Aș vrea să-i văd dispărând pe toți, până la unul. Un electrician valorează pentru mine, cât o sută de mii de țărani.

Când vom ajunge, cum sper, să trăim cu alimentele produse de mașini, în câteva minute, în uzinele noastre chimice, vom putea să moștrăm prostime, devenită inutilă. Ori se vor face toți muncitorii, ori vor crăpa. Viața în natură — o rușine preistorică. — „Și știți odată pentru totdeauna că Bolshevismul reprezintă un răboșiu triplu al barbarilor și științificii împotriva intelectualilor putrezi, al Orientului contra Occidentului și al orașului împotriva satului. Și în aceste răboșoale nu vom sta să alegem armele. Individul trebuie suprimat. E o invenție a Grecilor pierdută și a fantasmagoriilor germane. Cine se va opune va fi tăiat ca o bubă primejdioasă. Sângele e cel mai bun îngășământ oferit de natură. — „Să nu credeți că sunt crud. Toate aceste împușcări și spânzurați, care se execută din ordinul meu, îmi fac rău. Urăsc victimele mai ales fiindcă mă silesc să leucid. Dar nu pot face altfel. Visez să fiu director general al unui penitenciar model, al unor ocnă liniștite și bine întreținute. Dar sunt ca în toate închisorile, și rebeli, neliniștiți, din aceia care au stupida nostalgie a vechilor ideologi și mitologii omicide. Toți aceștia trebuiesc suprimați. Nu pot îngădui că torva mi de bolnavi să compromită fericirea viitoare a milioane de oameni. Și la urma urmei extracțiile de sânge, care se practicau înainte, nu erau un rău tratament fizic. Există o anumită voluptate în a te simți stăpân pe viața și pe moarte. De când bătrânul Dumnezeu a fost omorât — nu știu bine dacă în Franta sau în Germania — anumite satisfacții au fost acaparate de om. Eu sunt, dacă vreți, un semizeu local, poposit între Asia și Europa, dar că e un mic capriciu mi-l pot totuși satisface. Sunt gusturi a căror

Hermann Löns

se retrage și încearcă să trăiască din modeste venituri de scriitor. Insa nici de astădată nu poate fi mulțumit. Toate câte le încearcă el ies pe dos. Nefericit în repetațiile căsătorii, zburcumat și nestatornic, Löns e tipul omului genial care nu-și poate găsi echilibrul decât în momentele cari îl scot din el însuși. Și aceste momente le-a căutat și găsit în liniștitoarele și limpezițoarele ceasuri de vânător pentru care arma și vânatul nu sunt decât pretext, căci pe el îl atrăgeau marile și atentele plimbări prin reverele atât de pline de semne și graiuri ale naturii. Străbătând câmpia și pădurea, Löns a bătut din izvoarele lor mănușitoare. In mlaștinile peisagiului a învățat să vadă nu numai apa tulbure ci și oglindirile răsăriturilor și ale apusurilor.

In prelungile adieri de vânt a început să deslușească noimele ascunse ale vieții tuturor viețuitoarelor și ale propriilor sale existențe. In toate cărțile pe care le-a scris, se resimte binecuvântata apropiere de natură. Și Löns știe să te prindă cu muzica unei limbi literare pe cât de nepretențioase, pe atât de inedite. Unele pasagii ale povestirilor sale, astăzi populare, ca și unele cântece scrise de el, sunt așa de împlinite, încât îți că sunt opera unui autor.

Opera lui Löns, nu este prea vastă și nici operă a unui scriitor ajuns repede la maturitate. La 35 de ani publică două cărți: Mein goldenes Buch (1901) — versuri și Mein grünes Buch (1901) — povestiri vânătoarești. Așa în Mein braunes Buch (1906) — tot descrieri ale naturii în legătură cu vânătoarea, — deci când împlinise 40 de ani, Löns e în deplină stăpânire a calităților sale plămășitoare. Odată atins acest nivel, autoul dăruiește literaturii germane cărți de necătoare proză, — după ce, în

taină se pierduse, cu decadența păgânilor. Sacrificiile omeștii aveau și ceva bun: erau un simbol profund, o înalță învătătură, o sărbătoare sănătoasă. In locul imnurilor supușilor, eu aud urcându-se până la mine urletele celor închiși și ale muribunzilor. — și vă asigur că n'aș da această simfonie pe toate notele ale lui Beethoven, Ea e cântarea de prevestire a fericirii viitoare. — Avuți impresia că așa descompusă de cadavru, a lui Lenin se apleacă înainte să asculte o muzică tăcută și solemnă, pe care numai el putea s'o asculte. Intră doamna Krupskaja și-mi spuse că soțul ei se simte obosit și are nevoe de puțină odihnă. Ieși îndată.

Am cheltuit aproape douăzeci de mii de dolari, dar a vedea pe acest om, pentru că să spun drept, nu-mi par asvârliți în vânt.

Din „GOG”

trad. de Mircea H. Popescu

Ghimp și stele

Carul mare în timp de răboșiu E altfel decât în timp de pace. Mai e o nădejde, Doamne, mai e O vreme care să ne împace ?

In aer totul e la pândă și noaptea Ghimpii trandafirului par de oțel. Pe cer carul mare și-a oprit stelele, Privind cu ochii scânteind la măcel.

Peste noi, departe, privește văile Unde n'a mai rămas pasăre pe ram. Prin pădurile triste pe unde trec roțile Cahul de fier s'a smucit din ham.

Cât un uruit mare e tăcerea ! S'au pornit care, s'au ciocnit oști, Obuzele țes garduri de sârmă după care Se-arată și o moarte pe care n'o cunoști.

EMIL GULIAN

Note germane

HERMANN LÖNS

a fost o apariție aparte în literatura germană de dinainte de celal răboșiu mondial. Neadaptat și inadapabil, a cunoscut toate fețele vieții. A vrut să se facă medic și a părăsit studiile. L-au atras științele naturale, dar n'a avut răbdarea să se facă naturalist. A fost ziarist în Gera, în Buckeburg și Hannovera, respindu-și fără preocupăre timpul și extraordinar-ul talent. A căutat fericire fără a găsi măcar un pic din mulțumirea de care avea atâta nevoie. In cele din urmă

volumele de versuri Mein blaues Buch (1909) și Der kleine Rosengarten (1911) depășise atmosfera impresionistă a producției sale lirice de până atunci, scriind balade și cântece cari, foarte aproape de cântecul popular, se situază în afară de timp. — „Povestiri, schițe geniale, nuvele unice din viața animalelor constituite cuprinsul volumelor: Da draussen vor den Fore (1912) și Mein buntes Buch (1913) și al cărților: Der Kranz und Lot, ein Buch für Jäger und Heger, Auf der Wildbahn, Hoh Rüd ho! Mümmelmann, Widu, Aus Forst und Flur și Wasserjungfern „povești despre trimișii verii și vestitorii soarelui”.

Convins că fiecare e dator să lupte cu destinul și nu să i se supună orbește, Löns concretizează această convingere prin două romane pe care le numește „tendențioase”: Ler letzte Hansbur (1909) și Da hinten in der Heide (1910), das Zweite Gesicht (1911). Dar capodopera sa e romanul Der Wehrwolf (1910) o cronică de pe timpul răboșului de treizeci de ani.

In romanele sale, Löns ne deschide porțile către cunoașterea sufletului țaranului german de totdeauna.

In afară de acestea, Löns a mai publicat (1906) studiul despre Spitteler, Oskar Wilde și Napoleon („Lui-măme”).

In 1914 se înrolează voluntar și oade în Franta, lângă Loire, în ziua de 26 Septembrie. El se născuse la 29 August 1866 în Kulm.

Toată viața fusese un sbuciumat, nici o altă moarte nu i-ar fi putut încheia chinuata existență decât moartea de erou.

Löns ar mai fi dat cu siguranță pagini geniale literaturii germane. Totuși opera lui nu se înfrățisează cu un torso, ci drept lucru desăvârșit.

El e și autorul vestitului și actualului „Engellandlied” („Denk wir fahren gegen Engelland”).

LISA WENGER

născută Rutz, la 25 Ianuarie 1858, în Berna, a murit, zilele acestea, la moșoara-i din Corona (Tessin).

Lisa Wenger

Dedicându-se târziu literaturii, căci până pe la vârsta de 46 de ani fusese pictoriță, Lisa Wenger s'a impus repede în rândul celor mai de seamă scriitori elvețieni ai secolului nostru.

Note italiene

MARILE EDIȚII

Sub titlul de „Le grandi edizioni”, revista „Il libro italiano nel mondo”, anunță în fiecare număr noi mari publicații, atingând uneori câteva zeci de volume, îngrijite de specialiști și retribuite de stat, cuprinzând opera vastă și în mare parte rămasă inedită a vreeunii poet sau filosof, compozitor sau om de știință, iar de cele mai multe ori reeditarea clasicii italiene sau traduceri din „poezii Romei”. O astfel de ediție necesită ani întregi de muncă; căutarea prin arhive și colecții private a materialului inedit, cercetarea și clasificarea lui și numai după ce a fost înglobat în opera scriitorului respectiv și însoțit de necesarele note explicative, opera gânditorului e, în sfârșit, bună pentru tipar.

Războiul actual nu împiedecă preocupările de genul acesta din Italia; s'ar putea spune că le dă o mai puternică dezvoltare. Clasicii italieni s'au bucurat totdeauna de o entuziasmată cercetare a publicului cititor și ediții ca „Le Monnier”, „Laterza”, „Mondadori”, „Salani”, au pus la dispoziția iubitorilor de literatura nu numai un text revăzut și adnotat de critici, dar și o carte cu un aspect exterior plăcut și pe un preț minim.

In ultimul timp Editura „Garzanti” a anunțat apariția unei noi colecții de clasici italieni.

Textele vor fi comentate de scriitorii moderni, care vor re-leva în special părțile înrudite cu problematica timpului nostru. Cităm câteva opere anunțate: „Scrieri militare e politici” de Ugo Foscolo cu o introducere de Giuseppe Bottai; Poesieile lui Foscolo comentate de Giuseppe de Robertis; „Lirici del Cinquecento”, volum îngrijit de Carlo Bo; „Liriche e Tragedie” de Alessandro Manzoni prin grija

lui Mario Apollario; „Floreții di San Francesco” prin grija lui Francesco Valk; „Novelle” de Matteo Bandello, volum îngrijit de Gian Carlo Viporelli; „Geceaca lui Dino Compagni, comentată de Fabio Cusson; iar „Scienza Nuova” a lui G. B. Vico îngrijită de G. E. Barié.

CASA EDITOARE „FRATELLI BOCCA”

se ocupă cu tipărirea ediției naționale a operelor lui Antonio Rosmini, tipărirea incurajată de „Societatea Filosofică Italiană”. Planul a fost discutat într'o sesiune specială a Academiei.

Opera marelui filosof al Renașterii morale și naționale a Italiei e în cea mai mare parte necunoscută. Manuscrise inedite mai dorm încă în arhivele din Stresa și Domodossola. Multe din ele, pentru importanța lor filosofică și politică, au ridicat spre mijlocul secolului trecut nesfârșite și destul de violente discuții. S'au găsit aproape două mii de scrieri, patru jurnale, și nenumerabile scrieri cu caracter religios, politic, filosofic, pe lângă însemnări și note critice de o mare valoare documentară și doctrinară.

Publicația condusă de Societatea Filosofică Italiană, va dura zece ani și va număra cincizeci de volume în — 8 de aproape 400 de pagini fiecare.

Opera lui Antonio Rosmini va fi cuprinsă în patru grupuri: scrieri filosofice, politice, apologetice și un epistolar. Pe lângă ediția critică a textului, fiecare volum va cuprinde și o introducere, reprezentând o încadrare istorică a cuprinsului volumului în opera totală a lui Rosmini.

O ediție națională se pregătește și operii piemontezului Vincenzo Gioberti, unul dintre primii inițiatori ai Fascismului. In scrierile lui filosofice, politice și religioase, Gioberti expune unele soluții în legătură cu problemele naționale, care adevă în timpul de față au fost utilizate. Și publicația aceasta se va bucura de metoda întrebunțată la editarea operii lui Rosmini, intrând în cadrul acelorași preocupări filosofice, dar și naționale.

TRAIAN CHELARIU

SORACTES

Scrisoare deschisă d-lui Șerban Cioculescu

(Urmare din pag. 1-2)

cum, o poate face, cum poate evada din condiția lui originară a subiectivității? Dvs. nu ne-o spuneți, domnule. Babil, rezolvarea teoretică și practică pe seama aceluiași magic „spirit de finețe”.

2. Dar acest „spirit de finețe”, pe care, dvs. și alți critici români contemporani păreți a-l accepta ca înăseut, ca pe o virtute originară a celor „aleși”, devine, tocmai prin virtutea recunoscută, o problemă și mai dificilă. Cunoașterea, desigur, interminabilă discută a înseimșului în filosofie. Știți că multe secole de gândire au luptat, îndărătnic și infructuos, pentru o problemă rău pusă. Prin acceptarea înneității „spiritului de finețe”, plasați, fără să vreți, problema criticii, în același plan: pe cât de comod, pe atât de rezistent oricărui demonstrații concludente. Ascundeți problema în mister, din înclinări involuntare către un fel de „critic adamic”, cum s'ar exprima colegul dvs., Pompiliu Constantinescu. Cu singura deosebire, că „omul adamic” al colegului era o nostalgie, pe când „critic adamic” al dvs. vrea să fie o realitate. In fond, deci, o simplă diferență de trepte pe aceeași scară de aderență la tălcurile mitice.

3. Oricare v'ar fi consecvența și oricare ar fi urmările logice și faptime ale „spiritului de finețe” sustinut, este exclus, d-le Cioculescu, a nu accepta și o evoluție umană și culturală a lui. Prin ce-ar putea evolua acesta? De sigur, printr'o educație, menită să-l asculte la maximum cu putință. Iar această educație ar avea și amprente filosofice, așa cum e necesar pentru un spirit ce se vrea cât mai pătrunzător și mai logic. Ori, dvs. nu vă arătați atât de mult dispus în a simpatiza preocupările filosofice ale criticilor. Deseori, tîntiți, disprețuitor, în „critici cu cocheteții filosofice”. Sunt de acord

cu dvs. asupra disprețului meritat, pe care-l manifestați, față de cei ce cu adevărat „cochetează” cu filosofia. Și sunt iarăși de acord cu dvs. asupra regretabilelor rezultate ale acestor critici, care numai „cochetează” cu filosofia. Din fapțul că două, trei experiențe au dus la discreditare, nu trebuie să conchidem însă, că, și atunci când există o serioasă cultură filosofică, criticul nu are puțința unui plus de puncte de vedere și de perspective. Da, cele câteva experiențe n'au dat rezultate, aceasta s'a în-tâmplat, pentru că nici unul dintre experimenterii nu și-a ascuțit îndeajuns spiritul în ale filosofiei. Diletantismul eclectic — sau, cum îl numiți dvs. — amatorismul de idei, le-a distrus nobilele lor intenții. Mi-ar părea foarte bine, dacă, anumite laudabile excepții de critici români cu preocupări serioase filosofice ar fi în măsură, să vă facă a recunoaște, că, uneori, substratul intim al pornirilor dvs. polemice nu este atât de exclusivist pe cât pare.

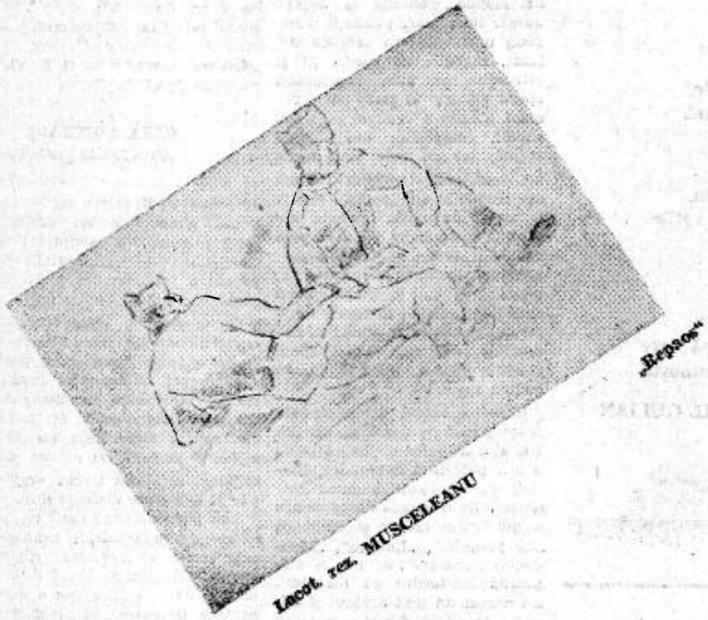
4. Acestor nedumeriri, pe care le-am formulat, le adăugăm încă una: tot relativ la „spiritul de finețe”: Credeți oare sincer, d-le Cioculescu, în posibilitatea de sesizare a fenomenului estetic sub aspectul lui absolut pur, prin metoda „spiritului de finețe”? Imi veți îngădui îndoiala asupra acestei credințe și îndreptățiri. Opera creatorului de artă e o structurare a tuturor valorilor, nu numai a celei estetice. Creatorul de artă se redă pe sine, așa cum el însuși a receptat și transformat toate valorile. Ar fi o greșală, să pulverizăm în monade fără ferestre ceea ce este un tot unitar. Afară de aceasta, însuși „spiritul de finețe” al criticului nu-i altceva decât aceeași unitate a valorilor, așa cum ele au fost încorporate și transformate de criticul-

om. Este oare posibilă depersonalizarea monovalentă a spiritului critic? Fie-ne îngădui a n'o crede, în numele logicii și al faptelor.

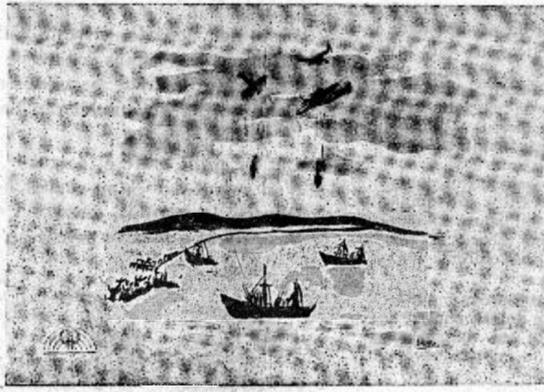
Cu acestea, pășim spre menționarea consecvenței dvs. In ceea ce privește promisiunea: aplicație practică a obiectivității teoretizate. Am urmărit, îndelung, activitatea dvs. ca să vă văd la fapte. In sfârșit, într'unul din numerele „Curentului Literar”, am găsit recenziia studiului ce m'a preocupat între timp și pe mine: stimulat de rezervele dvs. Mă așteptam, d-le Cioculescu, la o dare de seamă, care să spună tot adevărul, oricât de mult ar fi avut de suferit prietenia personală sau literară a celor doi critici. Mă așteptam la o lecție severă, știind că nu vă lipsește severitatea când vreți s'o aveți, și totuși: Lucrurile s'au redus la timidități amabile de promovare discretă a unui impudic galimatias cu pecele oficială de competență. „Confuziile” și „gravele erezii” au devenit „alunecări”. Impun-săturile indirecte — reveniri de mai târziu — n'au fost în stare, să dăde ceea ce răbdătoarea curiozitate a unui public el însuși dornic, de a nu fi îngădui în relevarea adevărului” aștepta dela un critic „laic”: Adevărul însuși — în toată splendoarea lui patetic venturiană. Mă întreb: Unde-i obiectivitatea și „profesarea obiectivității”, d-le Cioculescu? In așteptarea pretiosului dvs. răspuns, nu mă pot dispensa de obligația unei anticipări: Dacă întâmplător s'ar găsi mumifiată în vreeun astru melnospăimântat încă de propria lui singură-tate, veți fi atât de bun să mi-l indicați. In orice caz, sper că distanțele lui supra-pământene nu ne vor sili, pe noi pământeni, la utilizarea unor lunete nedescoperite încă. Ne-ați fixa o soartă prea zadarnic luciferică.

CONSTANTIN CALOTA

EXPOZIȚIA ARMATEI

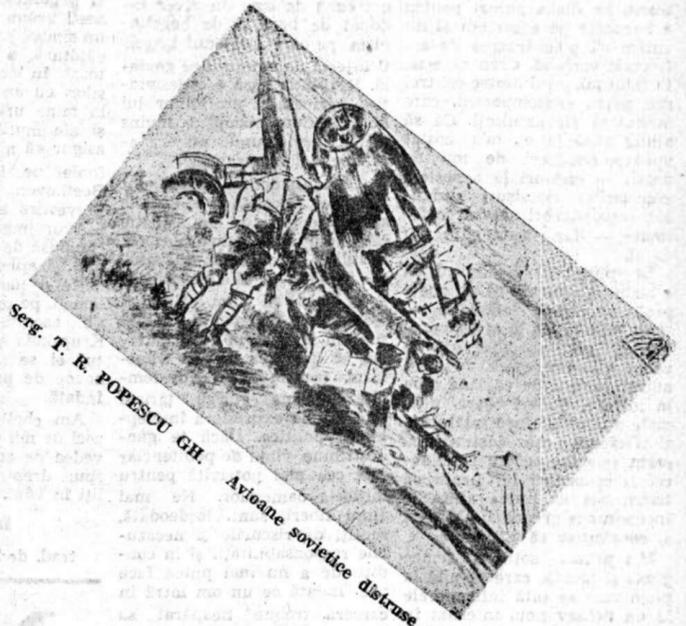

Lacot. rez. MUSCELEANU

Serg. T. R. ILIU IOSIF

Bombardament aerian

Serg. T. R. POPESCU GH.

Avioane sovietice distruse

Insemnări marginale

Cap. T. R. VANATORU GH.

Crochiu

Expoziția organizată în Rotonda din subsolul Athenaeului de Marele Stat Major — secția Propagandă, cuprinzând pe lângă reportajul fotografic de așteptat, pictură, sculptură, desen și grafică, are de învins dela început dificultăți intrinsece care pot părea insurmontabile la prima vedere. Este vorba de a concilia două tendințe care încearcă fiecare dominarea exclusivă a spiritului celui aflat în situația aceasta de solicitare bilaterală. Pe de o parte nevoia de document, care obligă artistul să-și circumscrie atenția la temă, la realizarea cât mai adecuată, mai exactă și mai sugestivă a obiectului (un eveniment de obicei, sau o scenă din războiu) pe de altă parte, nevoia de a se consacra, indiferent de subiect, muncii propriuzise a realizării picturale, care necesită echilibrări de linii, mase și tonuri într-o compoziție cu muzicalitatea ei specifică și cu o armonie evidentă chiar și pentru simplii identificatori de teme.

Evident, a face ca o operă să servească în același timp unei rațiuni de fond, fără a cădea în iconografie anecdotică pur și simplă, este adeseori dificil. Dimpotrivă, a picta în văltoarea unei mari acțiuni epice ca iupta susținută de Armatele Românești, fără emoția participării la epopoe, echivalează cu o atitudine jignitor de inadecuată chiar dacă estetismul superior din care izvorăște este justificat de prezența unor neîndoiioase calități artistice. Mediația între antiteze știu s'o obțină rareori chiar artiștii talentați. Așa se face că în panourile conținând pictură, desen sau gravură, din multiplele aspecte interesante ale expoziției M. C. G., întâlnim foarte multe piese, care nu pot pretinde altă valorificare decât cea pe care le-o oferă interesul documentar al temei tratate. Ce este paradoxal însă în cazul acestora, este faptul că, adesea, lipsa de realizare artistică se întâmplă să coincidă cu lipsa interesului pentru proporția de documentar inclusă.

Așa că, pe de o parte, neputându-se substitui fotografia decât prin utilizarea unor mijloace manuale măcar în parte asemănătoare tehnicii acestora mecanice, pentru a putea pretinde la calitățile de exactitate și rigoare cerute documentului, pe de altă parte neavând destulă substanță estetică pentru a se dispensa de suportul înțeleșului anecdotic, producțiile care nu pot fi apreciate din punctul de vedere al artei, cu greu s'ar putea susține prin cealaltă tendință.

Nu numai realizarea pune însă probleme, în cadrul expoziției acesteia. A discuta despre reușita sau nereușita estetică a unei opere implică o concepție statică a criticii, a-

vând în vedere doar rezultatele finale, fără să se preocupe de procesul ei genetic. Este totuși un fapt că artiștii au fost puși în împrejurări de creație deosebite de condițiile în care sunt obișnuiți să producă. Se susține de obicei necesitatea de a asigura artistului o continuitate de condiții materiale, care să-i scutească atenția a se mai ajusta după nevoile adaptabilității. Acclimatizarea artistului în mediul străin celui cunoscut de el, este un fapt care nu poate trece fără repercusiuni în operă. Apoi întâlnirea cu alte modele de artă decât s'ar fi ales ei în viața de toate zilele, sau decât s'ar fi putut întâmpla să întâlnească vreodată, fără ipoteza intervenției războiului, a fost întotdeauna o surpriză prin rezultatele obținute imediat sau mai târziu.

Grigorescu a avut în cariera sa de pictor favorit al unei societăți în stare să-i ofere toate binefacerile succesului material, școlul confruntării cu asprimea unor evenimente pe care fără războiul din 1877 nici nu se-ar fi putut bănuși măcar. În urma campaniei din Bulgaria, carnetele sale de schițe se îmbogățesc nu numai numeric, ci chiar ca posibilități de reacție și expresie. O experiență netrăită încă și fără șansele de a fi întâlnită alurea, se oferă artistului încadrat într-o acțiune colectivă de mari zguduri: războiul este pentru oricine o reîntoarcere la sensurile mari ale existenței.

Roadele zilelor trăite excepțional de artiștii care au participat la războiu, fie și în calitate de artiști și nu de soldați combatanți, se vor vedea mai târziu. De-o-camdată roadetele imediate au și fost strânse prin grija comandamentului M. S. M. secția Propagandei, între ospitalierele, multiplele panouri ale Rotondei Ateneului Român. Impresia de stufoș, de dens și de luxuriant se impune deodată. După viziunea globală a expoziției așea, când planul ei începe să se clarifice vizitatorului, când secțiunile și diviziunile își demască secretul, o nouă privire amănunțită, de astă dată analitică, este binevenită. Descoperim atunci culorile scânteietoare și linia spirituală a lui Lucian Grigorescu (plotonier T. R.), în vre-o 20 de cadre dintre cele mai reușite ale întregii expoziții, alături de desenele locotenentului Valentin Hoeflich, de o factură pe care nu

i-o cunoașteam în expozițiile obicinuite, din vremuri de pace. G. Vanatoru este lesne de recunoscut în unele admirabile colorate schițe, chiar dacă se camuflează sub titlul de caporal T. R. Mai cu seamă o gușă reprezentând o vedere panoramică de oraș, ne-a impresionat în cel mai înalt grad. Anatol Vulpe, multiplu și fecund, expune ulei, desen și gravură, multe din ele reveiându-ni-l pe acelaș apreciat artist din colecțiile oficiale ale anului. Remarcabilele-i peisagii marine în gravură, nu-și au însă un pendant prea fericit în afișul expus.

D. Geo Zlotescu expune schiță, acuarelă, caricatură, etc., toate cu verva de execuție pe care i-o cunoaștem, dar cu o mai puțin așteptată relaxare a tensiunii. Al. Tipoi încearcă adaptarea mijloacelor sale ce cochetează cu cubismul, la desenele anecdotice, narative, de istorie, în câteva destul de realizate schițe.

D. Iosif Iliu este poate prin talentul său de ilustrator și prin practica susținută a genului, la el acasă în desenele în alb și negru, cași în câteva tincturate de culoare. O foarte frumoasă marină în culori vii se impune.

Afișul său este foarte sugestiv, de asemenea.

D. Al. Ciucurencu lese din estetica suavităților de tonuri, pentru a ne oferi foarte reușite realizări într'un gen care să impace cele două tendințe. O marină în tonuri tari, ne-a dat perspective în posibilitățile ignorate până azi, ale acestui artist. Factura arhipopularizată a lui I. Anestiu, linia sa sintetică, elegantă și vie, slujește în cele câteva frumoase desene o concepție de o tonalitate emoțională mai gravă. Aurel Diaconescu expune două schițe interesante. Gesticone este realizată în afiș și copertă. D. Ghiță, aduce două piese remarcabile. Alexandru Istrati ne face o surpriză plăcută. Miracovici are un frumos afiș. O adevărată nimiră stănesc desenele d-lui Ion Muscelanu, demn de remarcat alături de pictori consacrați, pentru subtilitatea desenului și autoritatea cu care tratează într'un gen nișel influențat de Lucian Grigorescu, teme pe care am crede că numai acesta le-ar putea realiza. Este un talent real, care trebuie să revină la pictură, orice altă ocupație ar avea. Întâlnirea cu ocazia aceasta de a se afirma atât de strălucit, trebuie considerată ca un început de zodie nouă pentru cariera sa.

Mai trebuie amintiți d-nii Avachian și D. Șahighian, ultimul cu o marină foarte reușită, în genul decoruților scenice.

Sorin Ionescu expune și el unele schițe, mai puțin reușite decât acele cunoscute din expozițiile sale pașnice.

Serg. T. R. POPESCU GH.

Rănit pe front

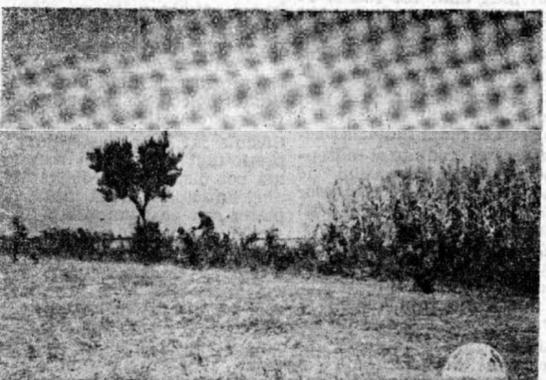
A. CIUCURENCU

Tun în tragere

Sold. T. R. DIACONESCU AUREL

Camarazi la masă

Infanteria în timpul unui atac

ION FRUNZETTI

A. CIUCURENCU

Atela

Cântece noi

De vorbă cu ei

Ită că a trecut mai bine de o jumătate de an, de când ne întâlnim în acest colț, în coloanele acestea, noi între noi. Zbuciumul prozaic și amar al atator zile, la răscurăpărat deseori un poem, iar singurătatea orelor ne-a luminat-o, nu odată, întâlnirea în plic, cu un om căruia totdeauna am fi avut ce să-i spunem. Ne-am adunat din unghiuri de țară și odată pe săptămână ținem festinul la care pe zi ce trece se adaugă alții și alții. Prezența poetului tânăr — iată o realitate pe care am căutat s'o impunem, și avem până acum destule semne că am isbutit într-o măsură destul de largă. Drumul este netezit și dacă mâine ar veni altcineva să la lumina din umilele noastre mâini, ne vom da în lături cu smerenie, pentru că avem încredere în acest suflet nou, pe care mai ales noi îl simțim cum bate, cum se sbate și cum se ridică.

Și dacă totuși avem o nemulțumire, va trebui s'o exprimăm în primul rând față de noi înșine, sincer și deschis, așa cum ne e obiceiul. Știm: cântecele acestea noi, nu sunt monologuri versificate, ci întotdeauna au vrut să fie cuvinte care merg dela inimă la inimă — adică dela om la om. Nenumăratele epistole pe care le-am primit în tot acest timp, stau vie și grăitoare mărturie despre aceasta. De vorbă cu ei în felul acesta, nu am putut sta decât rareori și poate că tăcerea noastră a fost interpretată ca o negare. Dar nu interpretările ne interesează pe noi. Să știe poezii, acești frați iubii și deseori necunoscuți, că oricâteori aveam în față mesagiile lor, inima noastră bătea în același ritm, în aceeași cadență, cu a lor. Da, poate că ar fi trebuit să le-o spunem, poate că mărcile poeziale anexate în plic, reprezentau o muștrare, un act de prezență, peste care noi am trecut nepăsători și muți. Așa s'ar putea crede, tinere poet, dacă n'ar mai fi fost și versurile, melodiile acelea, alături de care am poposit cu o religiozitate și cu o simpatie pe care nu o vor putea mărturisii aceste rânduri de tipar. De vorbă cu ei, am stat zile și zile de-a rândul, în armonia unui sonet, în muzica unui catren, în ritmul unui vers original și nou.

Scrisorile veneau ca anexe și obstacole și mărturisim, spre rușinea noastră că deseori ne-am văzut puși în imposibilitate de a le trece. Sunt în sertarul mesei de lucru câteva frânturi de-acestea, cărorora numai implacabila scurgere a timpului le va putea da răspunsul nimerit și, poate, cel mai așteptat.

Să nu ne ierte poezii. Mesagiile cu textul răspunsului au sosit de multe ori în chiar paginile revistei. Oare atunci mai aveau ei nevoie de „confirmări”, de revărsări sufletești și de adausuri? Credem că nu, atâta vreme cât ei înșiși au dat soluția cea mai sinceră și mai grăitoare, tuturor convorbirilor care ar fi putut să aibă vreodată loc între noi. Talentul lor, nu mai cere să stăm de vorbă, pentru că el vorbește, proricându-ne să tăcem. Și noi ne-am conformat. Judecați și dumneavoastră, pentru că fiți cunoașteți: acordurile grave și rare ale lui Ștefan Aug. Doinaș, cântecele cu adevărat noi ale lui George Păun, tinerețea robustă a lui Remus Luca, perfecțiunea clasică a lui Ion Oana, năbădăioasele strofe ale lui Leonida Secrețeanu, hermetismul voalat al lui Florin Lucescu, sfătoșenia adolescentă a lui Radu Pătrășcanu, (ca să nu înșir decât câțiva dintre ei) — oare bogățiile acestea inedite nu mărturisesc despre incontestabila existență a unui duh nou în cea mai nouă poezie românească? Și acest duh, spre a fi și a se perpetua, nu mai are nevoie nici o clipă de stâlpi de susținere, de răspunsuri și confirmări.

Iată aici, în foarte scurte cuvinte verificarea unui mod de a trăi liric, care se va impune pe zi ce trece, mai mult. Deci, fără a întreprinde flacăra prin vrejuri aruncate de noi, o vom lăsa și de azi încolo să lumineze singură și clară. Aceasta e puterea pe care a câștigat-o în timp!

ȘTEFAN BACIU

N. B. — Manuscrisele se trimt la redacție, menționându-se pe plic: pentru Ștefan Baciu. Și cuvintele de răspuns: Polimer Z., P. Buțiu, Mircea C., Violor Ion, C. Tuț: Nu. C. Știn: Ceva da. Mihail Mvr: Altele, poate.

Sully-Prudhomme: Lanțurile

Am vrut să iubesc totul și sunt nefericit
Căci chinurilor mele ce le-am mărit izvorul;
Frânghii fără de număr, din sufletu-mi cernă
Spre lucrurile lumii își iau într'una sborul.

Toate m'atrag de-odată c'un farmec similar
Dreptatea prin lumină și umbra prin tăcere;
Un fir prelung mă leagă de-albastrul viu, solar,
Și fire de mătăsoasă de-a stelelor mistere.

Cadența mă robește la cântecul felin,
Dulcecața catifelei la folii de mișunele;
Un zămbet mi-a robbit pe vece ochiul senin,
Și-o sărutare lungă văpaia gurii mele.

De-aceste legături mi-atarnă n'reagă vieața
Sunt rob pe totdeauna acelor ce-i iubesc:
La cea mai mică boare ce le atinge fața
Simt cum frânturi din mine ființa-mi părăsesc.
Traducere de ION OANA

Nocturnă

Azi noapte am sorbit cu sete viața
La masa n'ntinsă'n umbră, cu golani.
De am plătit cu aur, sau cu anii,
Pământul ăsta tot nu-și schimbă fața.

Nu am cântat nici ode, nici litanii
Pentru madona cu sărut ca ghița,
Barbar rosirăm până dimineața
Blesteme negre și descântări stranii.

Țigani alungați ne blestemară,
Când le-am sfărmat vioriile de scară
Paharele isbite de perete...

Și când în zori, trădase-ne și vinul,
de n'andrăsnit — Măgarul — să ne mbete,
pornirăm — mari — să ne vânam destinul.
REMUS LUCA

Toamnă singură

Drumul ăst de cocoare-i cel de pe urmă drum...
Noaptea, de mâine, vor fi tot mai aproape
Poemele, de mâine, le-oi risipi pe ape
Cântecele vor fi sparte iar amintirea scrum.

Voi asculta în parcuri frânturi de menute,
Cum solitare frunze mor timpuriu și cum
Iși plimbă toamna, tristă, căruțele cu fum
Prin peisajii clare de ore violete.

Singur, sub bolți grele de liniști vespereale,
(Albăstrele vecernii când sufletul îl cheamă)
Mă va surprinde noaptea sihastră la o cramă
Visând în beciuri vaste cu iz de butii goale...
N. VERONESCU

Îmbătrânim...

Nu mai vreau nimic! — Îmbătrânim;
tot mai tristă-i seara, tot mai goală,
crește peste noi un țințirim
fără nici o pală de răscoală...

Lasă visul, corn — să sume'n vânt
peste n'ntinderile despletite —
cu, ori fără el — același sănt:
sunet spart de'nălțuri năruite,

ce-ar putea să mă'nspăimânte oare? —
Logodit cu năruirile
nici o prăbușire nu mă doare.

Acuma-toate sunt în zadar!
Tânjesc prostește nemărginirea,
araz hazardul și joc de zar
sfidând destinul în omenirea...

Ehei! — și totuși îmbătrânim.
Isbește timpul al vieții amnar —
crește peste noi un țințirim
cu prea multe trepte de hotar...
EMANOIL FLORENS

Five-o'clock

Nu știu de ce — ultima seară mi-o închipui
cu mese populare și pahare umplute,
când fiecare își va suna în oase nisipui
și-i vor părea toate melodiile cunoscute.

In haine negre și gravi — vom rătăci
prin bălăriile anilor vechi;
vom ști că toate căile încep și sfârșesc aci
— și nu ne vor mai minți vioriile din urechi.

Cupele tăcerii se vor ciocni sonore și triste;
sunsetul și umbrele noastre vor luneca pe sticle;
fărziu, toate luminile se vor pierde în păcle
și vom îngheța cu mâinile pe batiste.

Ultimul gând luminos va fi amintirea
unui bal din tinețerea noastră, când
trupurile erau bete și dansau, tremurând,
și când așteptam cu nerăbdare iubirea...

Pe urmă totul va fi liniște de cenușă...
Undeva, o corabie va sfărteca în proră
apele fluvului care curge prin ușă
și care bate pe perete ultima oră...
ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

Pe lumea asta

Ai gura'nșangerată ca apusul; obrazii: mere domnești,
Ochi vii ca doi luceferi, păr de tutun. Și crești
Cu n'reaga ta făptură, din cap până la picioare,
In holda mea de visuri Domniță călătoare.

Când ars de doruri către altarul tău mă'ndrept,
Smeriți și se închină toți ingerii din piept.
Flămânzite, albinele buzelor mele înfiorate
Din mugurii sănilor zboară pe florile pulperii ca-
litelate.

Trudit, când fruntea naltă o plec pentru hodină,
Tonțele brațelor tale mai pălpăie lumină.
In patul cald și moale ca sufletul tău bun,
Din depărtări amare înfrigurat m'adun.

Pe lume nu te am decât pe tine, albă mireasă.
Cu trupul ca un abur proaspăt de mătăsoasă.
Din vârful alb al umerilor până la picioare
Ești numai cântec luminoasa mea sărbătoare.
C. ȘTEFĂNIU

ETCAETERA...

Note românești

D. HORIA FILIP

O VIAȚA AGITATA

Vă prezentăm astăzi un alt hu-
morist fără voce. E fostul Cris-
tian Teodorescu. Dănsul a scris o
carte intitulată „O viață agitată”
și apărută în anul 1930.

Povestea domnului Cristian
Teodorescu e lungă și „cu poze”.
Vom reveni asupra ei în nume-
rile viitoare.

Acum ne mulțumim să transcriem
intocmai două fragmente
din carte, fără a le comenta și
fără a schimba ceva din ortogra-
fia autorului.

Prîmul:
Intr'o Vineri seara, mama mă
chemă în camera sa și îmi spuse:
Azi, fiul meu, ai 20 ani, armata
ai făcut-o, deci te rog și eu ceva.
Ai fost un fiu foarte bun, nu m'ai
supărat în 20 ani cu nimic și nu
a-și vrea să ai contacte rele de
azi înainte sau să te încurci cu
vre-o patachină de femeie, că
atunci tatăl tău se va supăra.

Bu, mirat de acest logos, o în-
trebai: bine, mamă, unde vrei
s'ajungi?
Mama îmi spuse, vreau să te
însoresc.
Iată acum, cum a decurs ve-
derea:

Eram la magazin, era Joi, ora 5,
telefonul sună, întâmplător eram
chiar eu la aparat.
— Allo, cine e acolo!
— Eu mama ta.
— Da ce este mamă.
— Diseară mănăcăm la Cha-
teaubriand.

— De ce, întrebai eu?
— Am aranjat o vedere cu o
fată drăguță și cu situație.

Îi comunicai și tatălui meu
convorbirea. Seara închiseram
magazinul, trecurăm pe acasă
de am luat și pe mama și ple-
carăm la înmormântarea tîne-
reței mele.

În grădina Chateaubriand la
această oră nu era decât o masă
ocupată: această masă era acia
pentru care ne duceam noi.

Erau patru persoane.
Era o tânără fată îmbrăcată
într'o rochie roșie, o doamnă
bine făcută, cam la 43 ani, în-
conjurată de doi domni cari erau
frații doamnei și în același timp
și tutorii tinerii fete, de oarece
fata nu avea tată.

Făcurăm prezentările de ri-
goare și eu luai loc lângă tânăra
jună, care se făcu la față în
același ton cu rochia.

Se servește masa, care se com-
pune din o copioasă salată orien-
tală, trei pui la frigare cu muș-
del de usturoi, o baterie de vin și
câte o cafea ca încheere.

Pentru a se putea face discu-
ția, cea mai importantă într'o
căsătorie, adică ce se dă, am ple-
cat cu fata, cu mașina, la șosea
și i-am lăsat, pe părinți să se
locomească.

Cred că nu mai e nevoie de
vre-un comentariu.

RÂNDURI PENTRU UN ÎNCE-
PUT DE IARNĂ

Nu vi s'a părut și dumneavoastră
că toamna asta s'a deosebit
oarecum de celelalte
toamne? Nu vă gândiți la lu-
cruri prea mari. Am să vă
spun eu care-a fost deosebi-
rea: A fost o toamnă fără
nici-un roman nou de domnul
Ionel Teodorescu. Fără roman

și fără autografe. Tristă toam-
nă. Atâta de tristă, încât s'a
hotărât să se răsbune pe dom-
nul Teodorescu, cel necredin-
cios și întârziat.

Și, în ziua în care domnul
Ionel Teodorescu s'a instalat
în fața mesei acoperite cu
scoarțe românești, hotărât să
semneze autografe pe volumul
II din romanul Tudor Ceaur
Alcaz, toamna n'a mai vrut să
audă vorbindu-se de dânsul;
și-a luat calabalacul de frunze
vestește și melancolie și a pără-
sîit îmbrunăță și înainte de
vreme Bucureștii.

Locul ei l-au luat fulgii de
zăpadă și un ger afurisit.
„Iarnă timpurie” au spus
gazetele.

„Toamnă supărată pe dom-
nul Teodorescu!” voui spune
eu.

Dar admiratoarele romancie-
rului nu s'au lăsat intimidare
de acest ger timpuriu. Și-au
încălțat cizmulite, și-au îm-
brăcat paltoanele cu gulerăș de
blană, și au pornit prin zăpadă
după autografe.

Maestrul le-a zămbit și ele,
de fericire, au strănutat.
„Un autograf și un gutu-
raiu”. Acestea au fost pentru
dânsele primele cadouri ale
iernii.

Și acum o poveste de iarnă.
O poveste adevărată.

Eroul? Prietenul meu, poe-
tul.

Decorul? Cămăruța lui din
totdeauna.

Gerul i-a desemnat floricele
pe fereastră. Motiv de inspira-
ție pentru un nou poem.

Afară e tare frig, și poetul
n'are bani, pentru ca să-și
cumpere lemne.

Soba îl privește neprietie-
noasă și rece.

Ce să facă poetul?
Face și el ce poate. Scrie!...
De astă dată scrie o năvelă...
O năvelă lungă, lungă... pe
zeci de pagini.

Și-a intitulat năvela „Ge-
rul!”.

Ca să fie în notă.

Se duce acum la redacția
unei reviste de literatură. Cu
banii pe cari o să-i capete pe
năvelă, o să-și cumpere lemne.

Dar la redacție este refuzat:
n'au nevoie de năvelă...

„Prietenul meu, poetul, s'a
întors acasă.

Soba e la fel de neprietie-
noasă, la fel de rece.

Ce să facă? Să rupă scaunul
și să-l vâre în sobă?... L-ar
certa proprietărea. Nu plă-
tește chiria și mai distruge și
mobiliatul.

Privește multe pagini ale
manuscrisului.

Gerul!
Vără manuscrisul, vără „Ge-
rul!” în sobă și îi dă foc cu un
chibrit.

Flăcările s'au înălțat, jucău-
șe, în sobă.

Așă!... Acum are impresia că
e mai cald în cameră.

PUNCT ȘI VIRGULA

s'a dovedit un serios cunoscător
al mișcării național-socialiste
din Germania în tot ansamblul
ei impunător și bine articulată,
asura căreia a făcut să apară
— în cursul ultimului an, — o
seamnă de studii și portrete ale
pionierilor și conducătorilor des-
tinului german de azi și de
măine.

Din lucrările sale la care fa-
cem aluzie mai sus, notăm: **Idel**
biruitoare din Mein Kampf; Her-
mann Goering — omul și lupta;
Goebbels — omul și lupta; Ro-
bert Ley și muncitorul german;
Horst Wessel — omul — lupta —
jerfa și acum de curând Timere-
lul hitlerist factor al biruinței.

Este inutil să insistăm asupra
adevărului cuprins în titlul ace-
sta atât de sugestiv pe care d. Ho-
ria Filip l-a dat recentei sale
lucrări, cunoscut fiind rolul de
seamnă pe care acest brav tineret
german l-a avut în promovarea
național-socialismului german și
mai ales încrederea, pe deplin
justificată până acum, pe care
Conducătorul Reichului o pune
în vârstarele fragede de pe tot
cuprinsul țării sale, într-un viitor
mai bun și mai pașnic.

Munca autorului de care vor-
bim, ne apropie de personalități
care de mult s'au impus atenției
lumii întregi prin opera lor mă-
reață.

Anilină este un roman foarte
original. A apărut în Germania
în peste o sută de ediții, cu un
tiraj ce a atins un milion de ex-
emplare. Cum se explică acest
succes, la o carte cu un titlu, în
care nu este vorba nici de insulele
Pacificului și nici de eterna și
nerezolvată problemă a dra-
gostei?

Anilină este totuși un roman
de dragoste. Eroi săi sunt insule-
fleși, iluminați, de sentimentul
iubirii, în cele mai delicate ale
lui nuanțe. Conny Hawk, ca și
Runge sau Hofmann, sau Horn,
feresc tot ce au mai bun în ei,
pentru dragoste și pentru o Idee.
Tragedia lui Hawk, nesfârșitul
calvar al lui Runge, iubirea ne-
fericită a lui Hofmann și aceea
plină de abnegație a lui Horn,
ridică acțiunea pe un plan de
înaltă umanitate.

De sigur, odată creată această
atmosferă, îi este ușor autorului
să întreprindă o narațiune quasi-
științifică, de un interes bine
dozat și susținut. Este uimitor
talentul cu care s'a priceput
Schenzinger să scrie un roman
al culorilor și mai ales este re-
marcabilă abilitatea cu care reu-
șește acest scriitor de geniu să
fure pe cititor, indiferent de gra-
du de cultură, de gust sau sex.

În curând va apare, în tradu-
cere d-lui Mircea Streinul, și
excepționalul roman „Războiul
opiului”, de Rudolf Brunngraber.

Lucrarea apărută sub acest
titlu, a d-lui Tudor Vianu, este
cea mai importantă contribuție
adusă în literatura noastră, pen-
tru promovarea criticii literare
la rangul de instrument de cer-
cetare științifică, năzbind să re-
trângă până la o minimă aproxi-
mare ceea ce este totuși recunos-
cut ca inreductibil în esență, în
creația literară. „Arta prozatorilor
Români” este, cu vorbele autoru-
lui chiar, o „încercare de estetică
literară evolutivă”, care stu-
diează după o concepție de cerce-
tare critică proprie autorului,
evoluția prozei literare românești,
dela primele ei manifestări în
care se afirmă o preocupare pro-
prie și estetică, adică începând
cu Ion Heliade Rădulescu și până
în imediata actualitate literară,
aceia ilustrată prin operele unor
prozatori ajunși la ceea ce se
chiamă maturitatea artistică sau
expresia definitivă a artei lor.

Punctul de vedere nou pe care-l
aduce d. Tudor Vianu, în opera
d-sale, datorită căruia, „Arta pro-
zatorilor Români” nu poate fi ca-
lificată drept încercare de istorie
literară, constă din importanța
preocupărilor dacă nu exclu-
sivă, acordată valorilor statistice
și procedeelelor din operele autori-
lor studiați.

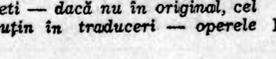
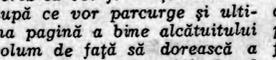
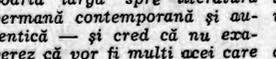
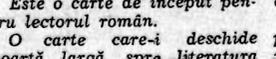
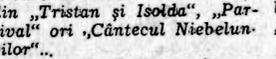
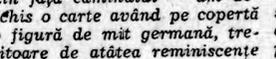
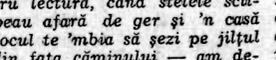
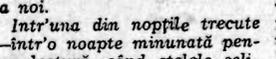
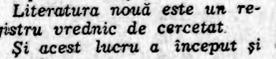
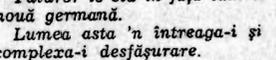
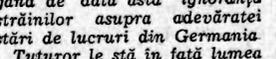
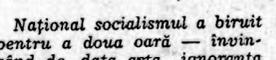
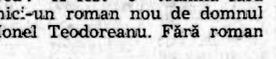
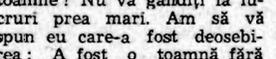
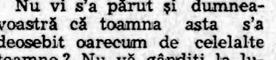
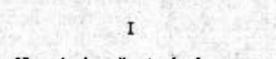
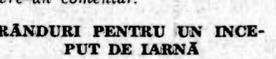
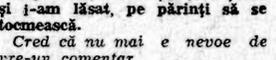
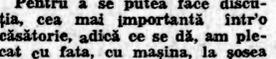
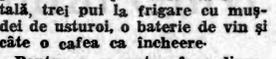
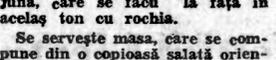
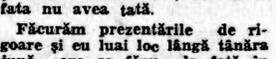
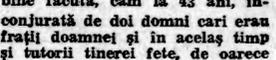
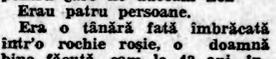
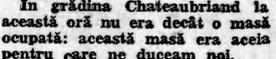
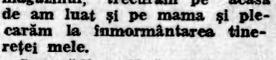
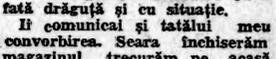
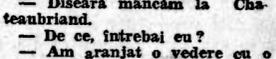
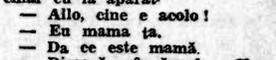
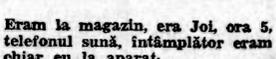
Grație acestei caracterizări,
proza literară din ultimul veac
este văzută într-o continuitate
neîntreruptă, scriitorii grupân-
du-se după afinități esențiale, de
structură, într-o filiațiune cu mult
mai semnificativă decât aceea ar-
bitrară și superficială a simplei
cronologii sau folosirii aceluiași
motiv de inspirație și practicării
unor atitudini morale, ideologice,
etc., asemănătoare.

„Arta prozatorilor Români”
înseamnă, prin bogăția rezultate-
lor, a confirmare admirabilă e
rodniciei punctului de vedere critic
adoptat de autor. Pentru acest
motiv, e o lucrare de care cerce-
tătorul critic nu se va putea dis-
pensa, iar cititorul studios, acela
care vrea să aibă o îndrumare
temeinică în proza literară româ-
nească o va cerceta cu cel mai
mare folos.

„EDITURA GORJAN”

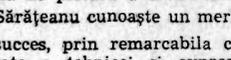
Își inaugurează activitatea cu
două cărți de mare răsunet:
„Știința distruge monopolurile”
de Anton Zischka și „Anilină”
de Karl Aloys Schenzinger

EUGENIU V. HARALAMBIE

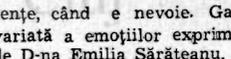
EXPOZIȚIA DOAMNEI
EMILIA SĂRĂȚEANU

In sala „Universul”, expozi-
ția de pictură a D-nei Emilia
Sărățeanu cunoaște un meritat
succes, prin remarcabila calitate
a tehnicii și expresiva
stilizare a formei. D-sa este o
realistă observatoare a obiectu-
lui și o foarte fidelă oglindă
a lui, tot așa de bine ca și o
idealistă distilatoare de esen-
țe, când e nevoie. Gama
variată a emoțiilor exprimate
de D-na Emilia Sărățeanu, te-
mele deosebite abordate, gen-
urile diverse ale realității
descrise aici, sunt un indiciu
de registrul de posibilități
mănuit de artistă.

ARTA PROZATORILOR
ROMANI
DE TUDOR VIANU

Lucrarea apărută sub acest
titlu, a d-lui Tudor Vianu, este
cea mai importantă contribuție
adusă în literatura noastră, pen-
tru promovarea criticii literare
la rangul de instrument de cer-
cetare științifică, năzbind să re-
trângă până la o minimă aproxi-
mare ceea ce este totuși recunos-
cut ca inreductibil în esență, în
creația literară. „Arta prozatorilor
Români” este, cu vorbele autoru-
lui chiar, o „încercare de estetică
literară evolutivă”, care stu-
diează după o concepție de cerce-
tare critică proprie autorului,
evoluția prozei literare românești,
dela primele ei manifestări în
care se afirmă o preocupare pro-
prie și estetică, adică începând
cu Ion Heliade Rădulescu și până
în imediata actualitate literară,
aceia ilustrată prin operele unor
prozatori ajunși la ceea ce se
chiamă maturitatea artistică sau
expresia definitivă a artei lor.

CUCIURUL-MARE, ROMAN DE
MIRCEA STREINUL

Ichimie da de Dracu

- Episod inedit -

de MIRCEA STREINUL

Se spune că dracul, cât îi el de drac, se ferește ca de stânta cruce de Cucurul-Mare. Când trebuie să-și facă dorințele către talpa iadului, își trimite drăcoica în satul acela din județul Cernăuți, că numai ea isbutește să le mai vină de hac blestemărilor de cucuieri. Dănilă Prepeleac și Ivan Turbincă au destule neamuri prin Cucurul-Mare. Hupca și Căbuță, știe toată lumea că din Prepeleac și Ivan Turbincă își trag neamul. Ba se mai găsește unii cari ar putea să jure că Hupca l-a prins în toiul unei nopți de vârfuț cozi pe Sarsailă. De spaimă, diavolul și-a lepădat în mâna flăcăului — era încă tânăr pe-atunci Domnichie Hupca — spărucit împodobit cu un moț de păr roș. Flăcăul a slobozit un hohot de răs de-a răsunat Horaița — s'au trezit toate babele din sat, — a strâns cu îngrijire într-o basma spărucit și, ajungând acasă, l-a îngropat sub pragul casei. Altfel, cum s'ar explica îmbogățirea fulgerătoare a lui Hupca? De unde fusese un vai-de-dănsul care n'avea după ce bea apă, ajunsesse numai în cinci ani bogat ca nimeni altul din Cucurul-Mare. Cine-ar putea, deci, să se'ndoiască de temeinicia istoriei cu Sarsailă? Adevărat că Nazarie, fostul slujitor al domnului Ioniță Nimeni, răposatul director școlar, socotea că pomenita istorie e o scornitură care s'astupe gura lumii, dar deh! Cine nu-l cunoaște pe Nazarie?! Mai rar vorbă'n-vânt ca el...

Așa că, în afară de Nazarie, nimeni nu se miră de'ntinderea gospodăriei lui Domnichie Hupca. O grădina de trei făci în vatra satului, cin'sprezece făci bune de câmp pe Țarenca, patru de fână în Stăncea, sub Corovia, și-o palmă de pădure pe Horaița. Acareturi — boierești, nu alta! Cai, ca ai împăratului; iar armăsarii i s'ar putea măsura cu ai lui Făt-Frumos — numai cât nu mănâncă jărătic și n'au aripi.

Insurându-se cu Litorca, fata unui gospodar din Snecki, aceasta i-a rodit plod de parte femeiască lui Domnichie, ceea ce i-a adus mare supărare bărbatului, care-astepta băiat, bun să-i ducă mai departe sămânța. Inșă altfel a vrut bunul Dumnezeu și Hupca a trebuit să se resemneze. Fata a crescut mare și frumoasă cu numele ei: Floarea.

După ce-a ieșit din cenușă, s'a dovedit a fi cumincioară ca un băietănel, iar când i s'a făcut de horă, toți flăcăii din sat mureau după ea. Intre dânsii, iată-l și pe Căbuță.

Căbuță...
Despre acesta, lumea spune că-i neam de Ivan Turbincă. Nu degeaba i se hărăzise lui tată'su să bea de să stingă pământul, iar mă-sa se mai ținea de drăcii până și la vârsta de 60 de ani, de se mira cu palma la gură satul speriat și scandalizat de năzdrăvăniile ei.

Ichimie Căbuță îi lat ca un munte în umeri, a crescut cât fagul și are glas dulce de mierloiu chiermător de mierloaică în asfințit de soare, când și păsărilor li se face a dor și-a dragoste. Deschis la căutătură, are, totuși, o lumină vicleană în apele verzii ale ochilor. Multă lume a amăgit cu căutătura lui deschisă, căci știe să-și ascundă bine lumina care i-ar putea da de gol viclenia.

Totdeauna scump și curat la port, pare mai degrabă un boiernaș decât un pârliț de coate-goale. Cine nu știe, ar crede că-i cel puțin băiat de vornic (dacă n'ar fi încă prea puțintel la ani, l-ai socoti chiar vornic).

In după-amiaza aceea, viața îi ținea cu osebire lui Domnichie Hupca. Măcelarul Olinic îi dăduse preț bun pentru viței și, acum, chiaburul sorbea cu mulțumire ulcica de vin adus dela Odobești, tăifăsuind cu Litorca în liniștea odăii pline de lazi cu zestre, în timp ce Floarea moșmonea la o cusătură toată numai fluturi și borangic.

Anul acesta se-apropia de sfârșit cu mult folos pentru Domnichie. Câmpurile rodiseră cum se cuvine și nicio boală nu dăduse în dobitoacele ogrăzii, iar pomătul adusesse bani grei dela lipovanul Ivan. Ca și cum ar fi vrut să pună pecete la atâta rodnicie, Mălaia făcase trei viței deodată — lucru despre care-au scris și gazetele din Cernăuți.

Aruncându-și în ogradă privirea, Domnichie se desfătă la vederea belșugului de gobăi care-mai-de-care, vestite în întregul județ prin rasa lor aleasă. În fund, după gardul grădinii, se înalțau stoguri mari de fân; coșarele de lângă grajd erau pline de păpușoiu ciocantîn, roș-auriu ca focul, iar hambarul gemea de grâu, seacă, orz și ovăz. Apoi, însă, privirea se posomori și Domnichie spuse răstit:

— Mi se pare că iar a venit calicul acela de Ichimie. Tare nu-mi place treaba asta, Floareo. Băietanul prea se'nvârte pe lângă tine și știi că n'am ochi buni pentru așa ceva.

— Da'ce'se eu de vină, tată — se-apără fata. — Să-l svârli afară din ogradă? Doar nu vrei să-mi facă apoi vre-o rușine la joc... — și se ridică să meargă în curte.

— Hm! — mormăi Domnichie. — Mi se pare că afurisitul mi-a pus gând rău... — și sorbi o ulcică întreagă de vin.

Litorca dădu din umeri, ghemuindu-se și mai adânc în țoalele pe care se-așezase, și nu spuse nimic. Ce să se-amestece ea în treburile fetei?! — că, de când crescuse, Floarea își luase strașnic nasul la purtare, așa că nu răbdă să i se-arunce nici un cuvânt. Iar de huiț — îi era lehamite femeii. Destul că trebuia să-și mănânce cu harțăii sufletul!

In ogradă, fata ajunse legănându-se ațățator dincolo de gard. Se-opri în fața lui Ichimie, care sgândărea cu piciorul o urzică păroasă, crescută dintre niște bolovani pe marginea șanțului. Flăcăul vru s'o apuce de mână, însă fata se feri cu iscusință și băietanul rămase cu buzele umflate.

— De ce te porți urit cu mine, fa hăi? — se necăji dânsul.

— Adică de ce m'aș purta frumos? — i-o'ntoarse Floarea. — Ce, ți's logodnică?

Ichimie o măsură tăcut câteva timp, ca, apoi, să-i spună privind-o ciudat și fără să-și poată ascunde luminele acelea verzii din ochi:

— Cine știe... Poate că mi-i fi!

Fata isbucni în răs, fără să se gândească la faptul că-l jignește pe băietanul care-și strângea furios pumnii tupilați după spate.

Când isbuti să-și recăstige calmul, Ichimie îi șopti rugător:

— Tu... la noapte-i lună... Am să vin să-ți bat în geam.

— Ai să vii degeaba! — îl repezi Floarea. — Ori am să ți-o trimit pe Frozina...

Flăcăul roși. Frozina era o femeie bătrână și ză-ludă, pe care Domnichie o ținea de milă pe lângă curte. Femeea asta venise de nu se știe unde și-avea o minte atât de'nclăcită, încât nici până la 10 nu putea să numere. Când ieșea în sat, toți

sau la omul din lună, trezindu-l degeaba, Domnichie aruncă jordia în spinarea unuia dintre câni și intră îndărăt în casă, ca să se culce, mormăind alături de Litorca, care fâsăia liniștit pe nas.

De'ndată ce Hupca dispăruse în întunericul pridvorului, Ichimie se și repezise în partea cealaltă a ogrăzii și, acum, se afla taman sub fereastră. Câni nu mai lătraseră: jordia lui Domnichie îi învățase minte, așa că mărăiau infundat, cu nasul în patele budelor.

Ichimie nu bătu îndată în geam. Întăiu, voia să-și desfăteze cu chinurile dulci ale așteptării inima. Lungindu-se ca la el acasă pe prispă, își lăsă privirea asupra cerului care se înnoirase; luna se prăvălise deodată după niște omete uriașe și ograda zăcea într'un întuneric de catran. În aer se simțeau miroznelle plăcute ale toamnei: iz amăruiu de fân uscat, de mere, de sămănătură proaspătă, de povidă fiartă în ceauze mari de-aramă. Flăcăul se gândea că, dincolo de perete, Floarea doarme cu tâmpla'nfundată în perna cu miros de busuioac și oftă de nenumărate ori. Când socoti că a oftat îndeajuns, se ridică și bătu încet în geam. Nu trecu mult, că flacăra unui chibrit și palpăi îndărătul geamului. Ichimie — să chiuie, nu alta! Chibritul aprins era semn că fata-l primește pe flăcău.

copiii se țineau după dânsa, strigând vorbe de ocară în urma ei, dar Frozina nu se sînchisea, ci-și purta cu o comică demnitate slușenia. Unii spuneau că și câni se-ascund când o zăresc pe proasta dela casa lui Hupca.

— Nu se cade să-ți bați astfel joc de un flăcău, — spuse cu ciudă Ichimie.

— Iacal! — îl sfidă fata. — Da'ce? Crezi că mă tem de tine?

Văzând că n'o scoate la capăt, flăcăul oftă și se despărți de Floarea. După câțiva pași, se-opri, ca să se uite îndărăt. Fata se înapoia leagănându-se în casă. Știa că Ichimie se va opri ca s'o privească.

Scuipând cu furie în colb, flăcăul își reluă mersul și nu mai poposi nicăieri până la cărciuma lui Berciu Wender, cel de lângă moară. Acolo, se trânti pe-un scaun de lângă tejghea, ceru de băut și începu să-și rumeze necazul. Sfârși prin a-și jura că nu va mai călca pragul ogrăzii lui Hupca. Mai târziu, însă, când lumini sfioase prinseră să se-arate în ferestrele caselor, Ichimie simți cum puterea hotărârii îi scade pe măsură ce seara își întinde aripile deasupra satului. In-dispus din cauza aceasta, se ridică dela masă, plăți și plecă. Ajungând acasă, se trânti pe pat cu gândul s'adoarmă, însă — cum somnul nu se prindea de el — se svârcoli atât de cumplit, încât, sârlind din așteptat, ieși în ogradă, unde se lăsă frânt de-oboalea provocată de insomnie pe prispa din fața bucătăriei. Aerul răcoros de-afară îi desmetici. Întinzându-și mâna, luă cana de apă de pe fereastră și-o goli cu înghițituri lacome. Stropii rămași pe fund, îi turnă pe capul motanului care i se tot incurca între picioare. Motanul mieună supărat și-o sbughii spre-o piscică din vecini, care-l aștepta cocoțată pe gard. Ichimie se gândi că până și cotoiul e mai fericit decât dânsul. Când răsări luna, băietanul să turbe, nu alta! Era o lună roșie, uriașă — și-o liniște ca niciodată se lăsase asupra satului. Numai părăul din apropiere se-auzea în tăcerea uriașă a nopții, pe care par'c'o cercetau cine-știe-ce iazme la ceasul acela. Ichimie simțea foc în vine; îl ardea până la inimă, îi aprindea ochii, cari luceau ca ai unui strigoiu în lumina înghețată a Junei. Pe cântă liniște era în cuprinsul zărilor, pe-atâtea orcane înviforau sufletul flăcăului bățut de năprazna aprigă a dragostei, pe care răsul și batjocura fetei nu isbutiseră s'o domolească.

„Are să se schimbe vremea”, — își spuse Ichimie privind iarăși luna care ardea în dreptul copacilor din cimitirul Volocel.

O căruță duruia pe drumul dinspre Cernăuți.

Ichimie sări sprinten, ca și cum ar fi avut aripi la picioare, peste gardul de nuielie și căzu cu bine în ogradă; se dădu repede în umbra unui păr de lângă grajd, căci era o lună ca ziua, dar câinii îl și simțiseră și începură să latre ca la o sălbătăciune. Trezit de hărmălaie și crezând că-l calcă hoții, Domnichie ieși cu o jordine în pragul casei, ca să intre cu glas tunător cine se află în ogradă. Auzind glasul de butie goală a stăpânului, câinii încetară să latre. Din umbra care-l scutea, Ichimie putu să deosebească lămurit trăsăturile feței schimonosite de mânia ale gospodarului furios c'a fost trezit din dulceața somnului dintăiu. Faptul că i-a pricinuit un necaz lui Hupca îi dădu un sentiment de mulțumire răutăcioasă flăcăului.

Socotind că javrele au lătrat la vre-o nălucă

Băietanul se dădu sub perete. În curând, ușa casei se deschise cu multă fereală, fără să scoată nici cel mai mic icnet din balamale, și arătarea albă a fetei falfăia ca o fantasmă în noapte. Băietanul țâștii din vârful buzelor, ca fata să-l găsească mai repede. Când îl descoperi, arătarea veni la dânsul, îi luă mâna și-l duse în poarta șurii; flăcăul era în culmea fericirii.

— Da! un întuneric de iad aici, — spuse Ichimie.

Fata își puse palma peste gura lui.

— Aici nu ne poate auzi nimeni, — se-apără dânsul în șoaptă.

Deodată, simți cum mâinile fetei i se lasă pe umeri. Fata îl sărută lacom, lacom și atât de puternic, încât buzele îl durură ca și cum i-ar fi fost mușcate. Îmbrățișându-se, se-așezară pe-un mal-dâr de fân, care le înțepă picioarele.

— Mă temeam că n'ai să vii, — rosti Ichimie; după câteva timp, aduase: — va-să-zică tot ți's drag...

Ca răspuns, veni o sărutare lungă și-apăsată.

„A dracului muiere”, — se gândi flăcăul.

— „Bună școală, n'am ce spune!” — și răsă pentru sine.

Se dragostiră mult. Noaptea era plăcută, șura amoroasă a fân plin de cimbru și coada-soarecului, iar ograda vuia încetișor de rumoarea gângănilor cari mai apucaseră toamna. În grajd, o vacă mugii lung a câmpie.

— Cum îți place noaptea asta, fa hăi? — o întrebă flăcăul. — Îi tare frumoasă, cu toate că-i mare-ntuneric.

— Ihim...

Toamnă în Rusia

Vântul toamnei sfășie mantia
Câmpului sfrijit de rod și griji.
Nu mai cântă'n zare ciocărlia
Iar vâsduhul geme frânt de schiji.

Un cocor, stinger, pierdut de ceată,
Țipă ca un dor uitat sub bolți.
Dintr'un nor de păcură-și arată
Soarele nervos imenșii colți.

Regimentul stă în apărare,
După zece zile de atac.
Se strecoară tihna în picioare
Și în piepturi fumul de tabac.

Caporalul Vifor, fără vise,
Doarme-acum, strângând în pumn un plo.
Pelopele-i sunt încă'nredeschise,
Ca să vadă ce-i la înamic.

S'a entremurat din nou pământul
Ori s'a prăvălit un Caraiman?
Nu-i nimic! — îl liniștește vântul —
A venit un „brandt” dela Ivan...

Transnistria, 27 Sept. 1941.

LEONIDA SECREȚEANU

— Dacă ai să-mi fii așa de mută și când mi-fi nevastă, oi putea spune că m'a bătut Dumnezeu cu lenea norocului, — glumi Ichimie. — Numai să nu-ți piară nărvul acesta, că-i strașnic bun un astfel de nărv...

Fata chicoti și flăcăul, aprins de răsul ei, o sărută cu și mai mult foc.

Când obosi, rosti cu glas tremurat:

— Imi ești dragă cum nu mi-a fost nici o altă fată.

Apoi, lungindu-se cât mai comod pe fân, începu să se gândească la viitor.

„O să vadă el Domnichie ce bărbat vrednic i-a dăruit ca ginere bunul Dumnezeu”, — își spuse flăcăul. — „In câțiva ani, i-oiu împătri averea”.

Deodată, pe când se legăna în astfel de visuri, Ichimie sări ca mușcat de șarpe: un glas binecunoscut lălăia un cântec lângă fântână — era glasul Floarei, pe care flăcăul l-ar fi putut deosebi și dintr'o mie de glasuri, căci îi intrase de mult în sânge, întocmai ca o boală ciudată și fără sorți de vindecare.

Cine era, atunci, muierea de lângă dânsul? Un hohot de răs răsună în apropiere și-un fanar își aruncă din plin lumina asupra lui Ichimie. Întăiu, băietanul își astupă ochii; apoi, însă, își desprinde palmile depe ochi și-și îndreaptă spre femeia de-alături privirile.

Rânjind cu gura până la urechi, așa că-și des-velea impudic știrboșenia, urită, având nasul lat al unei vite, murdară și mîncată de vărsat negru, Frozina râdea înădundu-se cu mâinile de piept.

Ținând ridicat fanarul, ca să lumineze mai bine scena, Floarea hohotea mai abtirit ca proasta satului.

Ichimie sări în picioare: Batjocura îl ardea ca o smoală în clocote. Urechile îi văjăiau și ochii i se împănjeniseră, iar unghiile îi intraseră adânc în carnea palmilor. Totul râdea în jurul lui; copacii se clătinau de-atâta hohot, găștele se treziseră în coteți și gâgăiau de să cutremure lumea, caii nechezau în grajd și însuși fanarul din mâna Floarei își scutura pântecul.

Peste puțin veni și argatul Macoveiu. Când Floarea îi explică despre ce e vorba, o nouă avalanșă de răs isbucni, amenințând să răstoarne cerul cu toate slăvilile peste ograda lui Domnichie Hupca. Năucit de rușine, Ichimie o privea ca hipnotizat pe Frozina, ai cărei săni se scuturau obscen, bălângându-se ca ugerul unei vaci.

— Ce-i, mă Căbuță, te-ai dragostit cu Ileana Cosânzeana? — sună ca un lătrat glasul lui Macoveiu, care-i cam purta lui Ichimie Sămbetele, pentru că acesta îl lua întotdeauna de sus la horă.

Răscolit până la măduvă de-atâta batjocură, flăcăul nu mai răbdă și, ridicând pumnul, isbi cu sete în mirul hargatului, care se prăvăli incontin pe fân, la picioarele lătărețe și crăpate ale Frozinei.

Apoi, se năpusti asupra Frozinei. Faptul că zăluda asta îndrăznise să-i spurce buzele, îl jigne-ma mai mult decât însăși răutatea Floarei, care pusese toată comedia la cale. După ce-o năru sub pumnii cari cădeau ca o ploaie de pietre, Ichimie se'ndreptă potolit spre porțiță. Ca batjocura să fie completă, Floarea slobozi unul din cei mai răi câni, mare cât un vițel, din lanț și-l asmuți asupra flăcăului. Când cănel se repezi să-l muște de coapsă, Ichimie îl prinse cu'ndemănare de ceafă ca, ridicându-l, să-l isbească la picioarele fetei, ai cărei răs asmuți la vederea unei astfel de forțe.

— Așa aș putea face și cu tine, — spuse liniștit băietanul, plecând definitiv deastdată.

Se depărtase destul de mult, dar tot mai auzea schelălăitul cănelui, care iscase prin urletele lui lătratul întregului popor de câni al satului.

Trezit pentru a doua oară din somnul lui iepuresc, Domnichie ieșise c'o falcă'n cer și una'n pământ în ogradă, însă când Floarea îl puse în curent cu cele întâmplare, isbucni și el în răs și-o lăudă pe Floarea pentru ispravă:

— Bine i-ai făcut! Altădată, să nu-și mai ridice ochii până la cine nu-i de nasul lui, — și, apoi, i se-adresă cănelui care mai schelălăia: — M'ai dat de ocară, javră ticăloasă ce ești! Te credeam vrednic, da' nu ești decât o potaie ca acelea pe cari le poartă'n brațe cucoanele dela târg!

Totuși, îi porunci lui Macoveiu să aducă o cană de zăr cănelui, care tăcu numaidecât la anunțarea unui asemenea ospăț.

Intorcându-se în casă, Domnichie se lungi iarăși lângă Litorca. Femeea nu se trezise, ci continua să sforăie cu cogălțuri și icneli, ceea ce-l înfurie pe bărbatul care trebuia să se chinuiască întotdeauna foarte mult până să reușească s'adoarmă. Când, însă, își reaminti de cele întâmplare în ogradă, începu să rădă din nou și proasta dispoziție îi dispăru.

Ichimie își aprinse o țigară și'ncepu să se gândească temeinic la'ntraga pătăranie. O ură rece, dar cu atât mai adâncă, pusese stăpânire pe toată ființa lui. Intr'o asemenea împrejurare, nu s'ar fi ferit nici de-un omor. Numai amintirea Frozinei — și era destul ca tot sângele să-i urce în clocote la cap. O clipă, se gândi să se'ntoarcă la Hupca, s'o ucidă și să dea foc gospodăriei, însă imediat se dumeri că o astfel de răsunare e prea ușoară pentru o fată ca Floarea *).

* Fragment din romanul „Cucurul-Mare”.